

MASARYKOVA UNIVERZITA

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

Dva roky společně

Diplomová práce

Brno 2010

Bc. Lenka Březinová

MASARYKOVA UNIVERZITA

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

Dva roky společně

*Autorský intermediální projekt
s přesahem do výtvarné pedagogiky*

Diplomová práce

Brno 2010

Práci vypracovala: Bc. Lenka Březinová

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Hana Babyrádová, Ph.D.

Bc. Lenka Březinová

*Dva roky společně: autorský intermediální projekt s přesahem
do výtvarné pedagogiky*

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a použila jen
prameny uvedené v seznamu literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Masarykově univerzitě v knihovně
Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Přerově dne

.....

Podpis

Děkuji doc. PaedDr. Haně Babyrádové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce.

ANOTACE DIPLOMOVÉ PRÁCE

Příjmení a jméno: Bc. Březinová Lenka

Katedra: výtvarné výchovy PdF MU Brno

Název práce: Dva roky společně: autorský intermediální projekt s přesahem do výtvarné pedagogiky

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Hana Babyrádová, Ph.D.

Počet stran: 64

Počet normostran: 58

Počet listů příloh: 27

Počet znaků (bez příloh): 86270

Počet znaků (s přílohami): 90135

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM

BŘEZINOVÁ, Lenka. *Dva roky společně: autorský intermediální projekt s přesahem do výtvarné pedagogiky*: Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra výtvarné výchovy, 2010. 64 l., 27 l. příl. Vedoucí diplomové práce doc. PaedDr. Hana Babyrádová, Ph.D.

ANOTACE DIPLOMOVÉ PRÁCE

Diplomová práce s názvem *Dva roky společně* předkládá námět pro dlouhodobější projekt do hodin výtvarné výchovy na základní nebo střední škole. Mimo jiné se zabývá vztahem člověka a psa. Popisuji společné zážitky a aktivity, kterým jsem se začala spolu se svým psem věnovat. Projekt diplomové práce zahrnuje praktická výtvarná díla, především malby olejovými, ale i akrylovými barvami na různých podkladech, například na plátně, papíru nebo kartonu. Kromě maleb, pořizuji dokumentační fotografie, rychlé kresby a náčrtky. Z psího sportu agility a z výstav psů vedu záznamy ve formě deníku, z agility navíc kreslím schémata sestav překážek. Do textu jsou zařazeny četné citace, básně a povídka. V teoretické části sleduji vývoj zobrazování psa ve výtvarném umění, na pohlednicích nebo význam psa v různých křesťanstvích. Jedna kapitola je věnována tvorbě českých a okrajově zahraničních umělců, pro něž se *téma pes* stalo celoživotním námětem.

Klíčová slova

pes, kynologie, venčit psa, agility, výstava psů, pocit, vztah, povídka, citát, olejomalba, deník, pohlednice, akce, fotografie, intermedialita, schéma, kresba, koláž

ANNOTATION OF MASTER THESIS

The thesis that is called *Two Years Together* submits a long-term topic for art lessons at primary or secondary schools. Among others, the project deals with the relationship between me and my dog. I describe mutual experiences and activities, which I have experienced with my dog. The thesis includes practical art works, especially oil paintings, also acrylic colours on different coats, for example canvas, paper or carton. Besides painting, I have taken documentary photos, and created drawings and sketches. I present notes from agility and dogs shows and in addition to that a scheme of agility hurdles. The text is enriched with numerous quotes, poem and a short story. The theoretical part deals with displaying dog in fine art, in movies and on postcards as well as the symbolism of dog in various form of Christianity. One chapter is devoted to Czech and foreign artists who are inspired by dogs in their life and works.

Keywords

dog, cynology, take the dog out for a walk, agility, dog show, feeling, relationship, short story, quotation, oil painting, diary, postcard, action, photo, intermediate, scheme, drawing, collage

Obsah

ÚVOD	1
1. Vývoj tématu	2
2. Cíl diplomové práce	3
3. O projektu <i>Dva roky společně</i> a předcházející náměty	4
3. 1 Nedělní procházky a vzniklé pocitové malby	6
3. 2 Strach z lesa – malby na lepence	7
3. 3 Koláže vzniklé kombinováním fotografií	8
3. 4 <i>Nejdelší Luckyho vycházka aneb Hon na honiče</i> (povídka)	9
3. 5 Olejomalba <i>Nedělní vycházka alias Luckyho útěk</i>	14
3. 6 Zážitky z agility ve formě deníku	15
3. 7 Pravidla psího sportu agility	17
3. 8 O dílech inspirovaných trénováním agility	20
3. 9 Účast na výstavě psů – <i>fiasko</i>	21
3. 9. 1 Účast na výstavě psů – <i>úspěch</i>	23
4. Projekt <i>Koho jsem potkala, toho jsem fotila</i>	26
5. Pes jako námět v umění	28
5. 1 Původ psa	31
5. 2 Pes v křesťanství a jiných náboženstvích	32
5. 3 Pes na pohlednicích	32
5. 4 Pes v tvorbě Antonína Malého, Josefa Váchala a jiných umělců	34
6. Integrace projektu do výuky	38
6. 1 Projekt <i>Psí kusy</i> a navržené výtvarné aktivity pro půlroční časovou dotaci na základní škole	38

6. 2	Projekt <i>Psí kusy</i> a navržené výtvarné aktivity pro půlroční časovou dotaci na střední škole	40
	ZÁVĚR	43
	POZNÁMKOVÝ APARÁT	46
	POUŽITÁ LITERATURA	48
	OBRÁZKOVÁ PŘÍLOHA	52

ÚVOD

Svou diplomovou práci budu koncipovat do vzpomínek v čase na společné zážitky a aktivity, které jsem doposud prožila se svým psem *Luckym*. Z prožitých událostí pořizuji záznamy ve formě maleb, kreseb, fotografií, deníku a náčrtků. Teoretickou diplomovou práci oživuji také četnými citacemi nebo krátkou básní o psech. Do textu je zařazena autorská povídka, kterou jsem se rozhodla napsat po Luckyho zaběhnutí. Řazení literárních částí do jinak výtvarné práce je záměrem i vhodným oživením. Snažím se propojovat literaturu s výtvarnou částí a porušuji zažité, kdy text je ilustrován - v mém případě je vizuální doplněno textem. Velkou inspirací se mi pro psaní povídky stala kniha *Chytněte si toho psa!* od Jana Hromka. Autor s nadsázkou a humorem líčí život po boku dobrmana *Gerryho*.

*„I když se mi psi rasy pletou -
- však je jich také víc než dost,
zkusím to říci jednou větou:
Hafani jsou tu pro radost.*

*Pořídte si psa nebo fenu –
polidští děti, ba i vás.
Dopřejte si ho za odměnu
a život bude plný krás.“¹*

1/ Jirí Žáček, Óda na psy z knihy *Nejen bonmoty a citáty o psech, páničkách a paničkách*. Praha, Knižní klub, 2007. s.72

1. Vývoj tématu

„Každý majitel čtyřnohého přítele to zná: jednoho dne se rozhodne pořídit si psa s tím, že vám obohatí život. Jakmile tento krok učiníte, s úžasem zjistíte, že místo abyste ovládali psa, pes zcela ovládá vás. Váš byt se změní ve velkou psí boudu, přestává mít smysl čistit a vysávat auto, s vodítkem na krku chodíte i na jednání, když se s tímto přítelem nepodělíte o nejlepší kousek svého oběda, připadáte si provinile a toho, kdo se na vašeho miláčka oboří, byste nejraději zakousli. Svému psíkovi dokážete odpustit jakoukoliv lumpárnu, bitku a trapas, který kvůli němu musíte zažít, jediné, co mu neodpustíte, je, když vás opustí navždy...“²

Tématem *Pes v umění* jsem se začala zabývat poté, co jsem si pořídila svého druhého psa. Nebylo by na tom nic tak zvláštního, ale myslím si, že během těch dvou let, které jsme spolu prožili, se toho hodně událo a změnilo. Úplné počátky zrodu tématu bych našla ještě dříve, v dobách, kdy jsem portrétovala našeho prvního psa se záměrem mít trvalou vzpomínku (obr. 1 a obr. 2). Jak jsem naznačila již v úvodu, teoretická část diplomové práce je postavena na vzpomínkách v chronologickém řazení. Když byl Lucky roztomilé štěně, chodili jsme na procházky do přírody, někdy do města. To jsem s Luckym ještě neměla žádné velké plány. Později jsem se začala podle rad chovatelky zajímat o výstavy psů a následovala příprava na ně. Před půlrokem jsme se přihlásili do kurzu základní poslušnosti konané v místním kynologickém klubu. A mezitím jsme zažili spoustu dalšího...

²/ Jan Hromek, *Chytněte si toho psa!*, Praha, Dokořán 2005, obálka knihy.

2. Cíl diplomové práce

Cílem diplomové práce je vytvořit námět pro dlouhodobější projekt, který bude uplatnitelný ve výuce na školách. V mém podání je téma zpracováno spíše subjektivně, pro studenty by se vyhotovila jednodušší forma projektu s obecnějšími prvky. Jednou ze stěžejních myšlenek by bylo zkoumání vztahu a chování studentů ke zvířatům.

Druhořadým, ale ne zcela bezvýznamným cílem je nenásilnou formou představit čtenáři krásy soužití člověka se psem.

3. O projektu *Dva roky společně* a předcházející náměty

Když jsem přemýšlela o tom, čím se budu v projektu týkajícího se tématu psů zabývat, měla jsem více možností, na co se v projektu zaměřit. Například, a to byl můj prvotní nápad, věnovat se opuštěným psům v psích útulcích. Na projektu by se spolu se mnou podíleli také žáci základních a středních škol. Studenti by do útulku docházeli ve skupinkách. Čas zde strávený by využili například k vyvenčení psů, mohli by se pokusit učit psy něčemu novému nebo si s nimi jen hrát. Každou návštěvu by žáci zdokumentovali fotografiemi a zápisky. Útulek by navštěvovali v rámci školního projektu po dobu šesti měsíců. Sama bych se do projektu angažovala, do útulku bych chodila spolu se studenty, motivovala bych je k další práci a vedla deník jako dokument z celé akce.

Myslím si, že by realizace projektu nemusela být v reálu žádným problémem, i když každý víme, že nese jistá úskalí. Především se projekt může vymknout kontrole a nemusí dopadnout podle našich představ a očekávání. Velkým rizikem by pro mne bylo především to, že by žáci nechtěli spolupracovat, projekt by je neoslovil, a tím by byla celá realizace ohrožena.

Další možností bylo věnovat se canisterapii³ a výcviku vodících psů. Mou představou bylo navázat spolupráci s některou organizací, která se zabývá canisterapií. Při realizaci tohoto námětu bych se stala členkou canisterapeutického týmu. Nezbytnou částí celé zkoušky jsou testy prověřující povahu psa. Dále ho připravují na neobvyklé situace, se kterými se může ve speciálních zařízeních setkat.

Posledním námětem projektu bylo cvičit psy pro nevidomé. Důležitým výstupem projektu by byl pečlivě vedený deník. Podobný deník by se vedl i v případě canisterapeutické práce. Nápad, věnovat se práci se psy určenými pro nevidomé, se zrodil na výstavě *Czech pes photo 2009*.⁴ Velkou inspirací mi byly fotografie známých osobností spolu s vodícími psy.

Smysl práce v těchto neziskových organizacích bych viděla především v pomoci lidem, které léčí pouhá přítomnost psa, ba dokonce jeho přítomnost je pro ně nezbytná.

Jak jsem předeslala již v úvodu, pro námět a nynější podobu projektu diplomové práce mi posloužila kniha Jana Hromka *Chytněte si toho psa!* (Praha, 2005). Troufám si říci, že téma *člověk a pes* je nevyčerpatelné.

^{4/} viz odstavec 5.4, tvorba Antonína Malého

3. 1 Nedělní procházky a vzniklé pocitové malby

Na procházky se svým pánem chodí skoro každý pes. Na tom by nebylo vůbec nic zvláštního. Důvod, proč tento společný každodenní rituál připomínám, je vlastně ten, že se jedná o jakýsi „základní kámen“ celého projektu diplomové práce.

Při venčení a společném pobytu v přírodě jsem hodně fotografovala. Především mě zaujal pohyb a jednotlivé pózy postav a psa. Pózy někdy vskutku neskutečné. Člověk tyto momenty pouhým okem nezaznamená. Fotografie nám nabízí více. Především umožňuje rozfázovat pohyb na jednotlivé sekvence tak, že z každé fotografie lze udělat samostatné dílo. Když jsem se na pořízené snímky podívala jako na celek, zjistila jsem, že se s tímto materiálem dá velmi snadno pracovat a rozvíjet ho. Některé z fotografií byly lehce nečitelné, došlo k rozmazání detailů, to však nebylo na škodu. S vybranými fotografiemi jsem začala dále pracovat, především jsem hledala zajímavé pohledy, výřezy, které jsem pak přenášela na plátno do techniky olejomalby.

Ústředním motivem nejen maleb, ale všech prací se stal pohyb. V prvních dvou malbách, nazvaných *Nedělní procházka* (obr. 3) a *Nedělní procházka II* (obr. 4), které jsem začala malovat v říjnu 2008, se soustředím na věrohodné zobrazení proporcí psovoda a jeho psa. Snahu o věrohodné zachycení není nutno chápat jako pokus o hyperrealistické znázornění. Přesto, že se snažím přesně vystihnout pohyb, dochází k lehké a žádoucí stylizaci. Viděné přizpůsobuji své představě a lehce měním barevnost. Přemalovávání však není zcela mechanické, snažím se malbě vtisknout své

pocity a nálady, dát do ní kousek sebe – právě to, co fotografii chybí. Malba by neměla postrádat výraz ani osobitý rukopis. Rukopis v jakémkoli výtvarném projevu je někdy více či méně čitelný. Tyto první dvě malby jsou tvořeny v sérii, obě zachycují podobný úhel pohledu. I když každá vyniká jinou barevností a je zpracována v rozdílné technice, na první pohled je patrné, že jde o dvojici.

Mou snahou bylo namalovat poetická, až naivní plátna způsobem malby pro mne charakteristickým. Záměrem je zobrazovat téma, které neřeší nic zásadního ve světě, v němž se děje spousta nových převratných, ale i zvrácených věcí. Malba nepoukazuje na žádný mezilidský vztah ani problém. Malby nemají žádný agitační nebo podbízivý charakter. Nesnažím se nikomu vnucovat chov psa nebo konkrétní rasu, protože vím, že ne každý je ochoten a schopen žít se zvířetem. Poetičnost, nekonfliktnost, ladění do pastelových tónů jsou hlavními rysy všech maleb.

3.2 Strach z lesa – malby na lepence

V sérii děl malované na jednotný podklad - tvrdší lepenka, která odpovídá formátu A3, se snažím vystihnout svůj až panický strach z hlubokých lesů. Série obsahuje pět děl s názvy *Strach z lesa I – IV* (obr. 8 – 11) a jednu malbu *Strach z lesa – modrý tón* (obr. 12). Strach mne jednu dobu velmi sužoval. Někdy se nemuselo vlastně jednat ani tak o hluboké lesy, stačilo, když jsem se ocitla sama na okraji lesa. Najednou mne přepadl divný pocit, který jsem si časem vsugerovala. Na takovém místě jsem nemohla déle setrvat a musela jsem uniknout, okamžitě utéci. Postupem

času jsem se naučila problém eliminovat, i když ne zcela. Stále se učím tento druh strachu překonávat. V sérii maleb, které vznikly při vzpomínce na tyto pocity, převládá černá, deprimující barva. Ztvárňuji sebe uprostřed hlubokého lesa, větve okolo se mě chystají spoutat a uvěznit. Jedna malba v této sérii přece jen vyniká. Černou barvu nahradily modravé tóny. To je již náznak překonání strachu.

3.3 Koláže vzniklé kombinováním fotografií

Při práci vycházím z fotografií, které pořizuji na různých procházkách během celého roku. V příslušném grafickém programu fotku upravuji podle svých představ. Myšlenka pracovat na kolážích se zrodila z jedné perokresby Edvarda Muncha (obr. 37), kdy umělec kreslí sebe se psem v zasněžené zimní krajině.

Práce na sérii koláží mě opravdu bavila. Dokladem toho je hravá série, která je tvořena přímo do barevného tisku. Jednotlivé koláže nesou názvy *Co se stane* (obr. 27) a *Co se stalo* (obr. 28). Obě koláže na sebe mají navazovat a tvořit jednoduchý příběh. Při práci jsem postupovala tak, že jsem z více vybraných fotografií sestavila koncept děje. Do originálu, první fotokopie vkreslím postavu sebe a Luckyho. Zde musím upozornit na to, že tímto dochází k jakési paradoxní události – já, fotograf a Lucky v popředí snímku stojíme před sebou samými. Děj komplikuje další pes pobíhající okolo nás. Co se stane posléze, je jen odvislé na fantazii diváka. Existuje mnoho možností, jak sestavit další sekvenci tohoto děje. Já jsem se rozhodla pro variantu, že dva psi si pohrají a ostatní, spolu se třetím psem, budou

jejich hře jen přihlížet.

Mohlo by se zdát, že koláž s názvem *Rodáci* (obr. 25) sem vůbec nepatří. Ovšem uvedu hned několik důkazů, že tomu tak není. Za prvé se jedná o stejný princip komponování více fotek do jedné a za druhé opět pomocí koláže spojuji protichůdné roviny. Jedinečnost této simulace spočívá v tom, že pouhou fotografií tento moment nezachytím, jednoduše proto, že jeden ze psů už tu mezi námi není. Jedná se o vzpomínku na dobu, kdy Lucky vyrůstal s naším prvním psem. Majetnický je zasazuje do prostředí vinarského lesa (jím tolik známého z pravidelných vycházek). Oba, zády k nám, pozorují svou rodnou vísku a domek svých majitelů.

3.4 *Nejdelší Luckyho vycházka alias Hon na honiče* (povídka)

I když tuto povídku píši s více jak ročním odstupem, jednotlivé momenty této na první pohled všední vycházky mám přeci jen čerstvě v paměti mnohem více než jiné. A že jich bylo!

Původním záměrem bylo podniknout delší víkendovou vycházku. Sestava já, máma a Lucky. Společně jsme si vyjeli do Tršic. Přehrada, okolo ní krásná příroda, nechybí ani hluboké lesy - lokalita jako stvořená pro relaxování v přírodě. Byl typický podzimní den, možná až moc vlidný na druhou polovinu listopadu. Bylo krásně a to byl jeden z důvodů, proč jsme vyrazili právě sem. Chtěli jsme využít pěkného počasí, které se už nemuselo opakovat, vyjít si, než napadne první sníh. A opravdu další víkend začalo sněžit.

Během vycházky jsme s mámou pořád mluvily a mluvily, rozebíraly

uplynulý týden a Luckyho, běhajícího okolo nás, sledovaly jen po očku. On si zase po očku hlídal nás.

Podotýkám, že Lucky byl v té době sedm a půl měsíce starý a rovněž v té době chodíval ještě na volno, bez vodítka. Nedokázala jsem si představit, že bych psa v lese vodila uvázaného. Chtěla jsem mu dopřát volnost stejně tak, jak to míval náš předchozí psík, jezevčík Flíček. Jenže nelze aplikovat něco na jednoho stejně jako na druhého. Navíc bígl není jezevčík. Bígl je lovecký pes, houževnatý, vytrvalý, původně určený k honu zajíců, lišek nebo černé zvěře. Bígl se cítí v lese podobně jako ryba ve vodě. Smysl tohoto přirovnání mi asi ještě v té době nedocházel docela přesně. V podzimní čas je v lese plno zvěře, plno pachů a bylo jen otázkou času, kdy se náš půlroční psík začne seznamovat s jeho krásami a podlehne jim.

Dnes již vím, jak vypadá bígl, který zachytí stopu. Především se začne zrychleně pohybovat ze strany na stranu, větří a ani chvíli nemešká a vrhá se prověřovat stopu. To, co popisuji, se stalo přesně v okamžiku, když už jsme se chtěli vrátit k autu. Lucky zavětřil pach zajíce a celé rodeo mohlo začít. Neváhal a bezhlavě se za ním vrhl. Vyletěli na pole, hned zase do lesa a já s mámou za nimi. Jak již bylo řečeno, bígl je honič a těžko budete „honit honiče“ v jeho království. Sečteno a potrženo – snaha zbytečná. Po patnácti minutách jsme ho dohonily v lesíku, snažila jsem se ho nalákat na pamlsky, ovšem zbytečně. Vůbec nereagoval na volání, naprosto ponořen do své činnosti. Někdy se říká, že biglové mají své nálady a jsou tvrdohlaví, myslím si, že v této zkušenosti se to potvrdilo zcela do puntíku. I když si člověk myslí, že je pes ovladatelný a poslechne v každé situaci, někdy to nemusí být až tak pravda. Přivolání v situaci bez rušivých podnětů je

pochopitelně snazší než přivolání v přirozeném prostředí, navíc kdy pes právě „zmerčí“ čerstvou stopu zvěře.

Hon na Luckyho nabíral na obrátkách. On honil zajíce, my jeho. Na začátku to byla celkem legrace, s přibývajícím časem se však situace měnila v drama, protože nastaly chvíle, kdy jsme ho ztratily z dohledu – neviděly, neslyšely. Pak zase o sobě dal znát, z lesa se ozývalo tzv. „houkání“ - typický projev bigla - zvučný, poměrně hlasitý štěkot, který oznamuje, že vybarvil stopu. Posléze jsme ho ztratily úplně. Navíc se začalo stmívat. Z nějakého důvodu jsem stále věřila, že dorazí na místo, kde jsme se viděli naposledy. Když už však od našeho posledního shledání uplynuly více jak dvě hodiny a setmělo se ještě víc, začala se nás zmocňovat panika. Šance na nalezení ve tmě byly minimální. K večeru se ochladilo a nám nezbylo než pomalu odejít. Připustit si, že je čas vrátit se k autu, že není žádná šance najít ho a odjet domů byl vlastně zlomový okamžik, který jsme odkládaly, seč jsme mohly. Ani netušíte, jak těžké bylo tohle udělat, a než jsme si připustily prohru, pokusily jsme se realizovat bláznivý nápad - vyjet k lesu autem a posvítit do tmy. Bohužel jsem nepřekonala kopec s prudkým stoupáním, hrozilo, že rozbijí auto, takže tento zoufalý čin jsme hned v začátku vzdaly.

Vrátily jsme se mlčky domů a já s přítelem vyrážela na noční pátrací akci. Podařilo se mu vyjet autem tam, kde já jsem bojovala neúspěšně. Se slzami v očích jsem pesimisticky, až hystericky volala totéž: „LUCKYYYY!!!!“ Na místě jsme přenocovali. Pochopitelně to nebylo klidné spaní, ba právě naopak. Měla jsem trhavý spánek a neustále jsem zírala do tmy. Pořád jsem čekala na zázrak a mírně blouznila. Měla jsem

představy, že se Lucky z ničeho nic vynoří ze tmy a poběží přímo k nám.

Hned časně ráno jsme se vydali Luckyho hledat. Něco nám říkalo, že se bude držet spíše v lese než na poli, a tak jsme prohledávali lesy. Jenže vtom mi volala sestřenice Pavla, která mi oznámila, že Luckyho zahlédla předchozí večer u krajnice, když se vracela autem domů. Její poslední věta byla: „Měl smutný pohled a srdceryvně se mi koukal do očí.“ Tohle slyšet bylo pro mě neskutečně frustrující, protože mu byla tak blízko a neudělala nic. Bohužel nevěděla, že se nám Lucky ztratil. Naplnilo se to, čeho jsem se nejvíce bála, totiž že se pohybuje u cesty, kde ho může srazit auto.

Po tomto telefonátu jsme se přesunuli hledat na pole. Troufám si říci, že to byla moje nejdelší túra v životě. Ale nepocítovala jsem žádnou únavu, hlad, ba ani žízeň. Neztrácela jsem sílu hledat. Zanedlouho se do hledání zapojili i mí rodiče. Společně jsme křížovali les, jezdili auty po okolí, z okénka volali, pískali, ptali se kolemjdoucích lidí - ale NIC!!!. Potkali jsme i myslivce, také jeho jsme se ptali, zda při obchůzce nezahlédl psa volně se pohybujícího po lese. Jeden člověk z náhodně oslovených lidí nám přece jen pomohl. Když jsme procházeli polem, uviděla jsem u branky v zahrádce za domem staršího muže a už automaticky se ptala na totéž, aniž bych čekala kladnou odpověď: „Pane, neviděl jste tu náhodou psa, bíglu?“ A on odpoví: „Ale ano, viděl, včera večer tu bígl běžel. Měl jsem tady svého psa a nechtěl jsem, ať se mi za ním rozběhne, ale jo, běžel tu.“ A já se celá v šoku znovu ptám: „Cože??? Opravdu jste ho viděl??? A kam běžel???“ On zase: „No tam, tím směrem, na Vacanovice metl.“ Bez zbytečného váhání jsme se vydali tímto směrem, avšak bez úspěchu.

*Takto jsme pátrali celou neděli. Večer jsme pak vytiskli letáky a vyvěšovali je ve vesničkách v přilehlém okolí lesa. Druhý den jsem vyrazila hledat tentokrát jen s mámou. To už veškeré naděje pominuly, ale přesto jsme jely, nešlo sedět doma a neudělat nic. Zajižděly jsme všude kde se dalo, kde nám terén dovolil. Nějakou náhodou, už ani nevím proč, jsem zajela k domku, kde jsem předešlý den oslovila toho staršího muže. Zprvu jsem ho nepoznala, protože byl ke mně otočen zády. Sdělila jsem jim své trápení a dala jim kontakt i s portrétem Luckyho a vydala se s mámou hledat jinam. I na jiných místech jsem rozdávala kontakty se svým číslem kolemjdoucím lidem pro případ, že by Luckyho zahlédli. Vtom najednou zvoní telefon. Ženský hlas na druhém konci vzrušeně sděluje: „**Máme Luckyho!!!! Lucky se našel!!! Nějak ho držíme, přijďte si pro něj!**“ Nemohla jsem uvěřit tomu, že ho někdo skutečně našel, když nám se to bezmála po třech dnech usilovného pátrání nepodařilo. Jenže najednou jsem nevěděla, kam mám jet, kdo mi volal. Dodnes nevím, proč jsem se rozjela zpět k domu a lidem, kteří nám dali tolik indicií. Kdyby mě někdo viděl, jakou rychlostí jsem se vydala Luckymu naproti, asi by jen nevěřicně kroutil hlavou. Když jsme dorazily na místo, syn paní, která mi volala, mi řekl, že jsou na poli a že tam je najdeme. Bez zbytečných řečí a okolků jsem se rozběhla k poli, překonávala překážky hlava nehlava a usilovně jsem se škrábala do svahu nehledíc na nic. Vtom jsem před sebou uviděla Luckyho a za ním paní, která mi volala. Zavolala jsem: „**Lucky...**“ a on se jen ohlédl za známým hlasem a bez váhání pádil ke mně. Radostně na mě vyskočil a já ho už nepustila....*

Když už bylo po všem a uklidnily se rozbouřené emoce, ptaly jsme se „Luckyho záchránců“, jak je možné, že ho tak jednoduše našli. Paní nám

sdělila, že jakmile jsme odjeli, syn i přesto, že měl svou práci, neváhal, vzal motorku, dalekohled a vydal se ho hledat. Šel najisto. Věděl, že se psi nejvíce drží v tzv. „remízciích“. Říkal, že i jejich psi se tam často zaběhnou. Když Luckyho zahlédl v dalekohledu mihnout se po poli, vydal se za ním na motorce. Stroj odstavil opodál, aby ho nevyrušil, a pomalinku se blížil k němu. Podařilo se mu ho nalákat na nějaký kámen, který držel v ruce. Lucky byl hodně vyhladovělý a unavený, takže potrava jako návnada jistě zabrala. Syn zavolal mámě, ať doběhne za nimi.

Závěr celého dramatu byl ten nejšťastnější, jaký vůbec mohl být. Ač jsem tomu nemohla uvěřit, Lucky byl zcela v pořádku. Žádný šrám, nekulhal, jen byl neskutečně unavený a troufám si říci, že šťastný stejně jako my. Vypadal jako mrtvolka, když usnul na zadním sedadle... Další víkend začalo vskutku sněžit. Kdyby se tedy tato událost stala o týden později, nepadlo by se hledat a hrozilo by podchlazení. Dnes už dobře poučení a jen v dobrém vzpomínáme, jak Lucky dostal „nálepku útěkáře“. Od té doby chodí stále na vodítku a mám až panickou hrůzu ho pustit na pouhé dva metry bez uvázání.

3. 5 Olejomalba *Nedělní vycházka alias Luckyho útěk*

Následně po této události vznikla olejomalba, zachycující Luckyho na útěku, nazvaná jak jinak než *Nedělní vycházka alias Luckyho útěk* (obr. 5). Výjev se liší od ostatních maleb právě atmosférou, kterou znázorňuje. Obrisy jsou hodně rozostřeny, to připomíná celou událost, kdy Lucky běží rychlostí větru, zatímco já s mámou někde daleko za ním. Do scény jsme se vlastně nevešly, protože Luckyho rychlosti nestačíme.

Námětem útěku se zabývá jedna z pozdějších koláží, která přímo zobrazuje scénu tzv. „hon honiče“. Koláž v černobílém tisku nazvaná „Hon honiče“ (obr. 26) vznikla v lednu 2010 a je už jakousi parodií na celou událost. S odstupem času se na zaběhnutí našeho psa dokážeme dívat s nadhledem a s nostalgií vzpomínat na detaily.

Námět zaběhnutí zpracovávám ve dvou zcela různých technikách, tedy olejomalba a koláž. Koláže nabízí jiné možnosti než malba na plátno. Během malování olejů se cítím lehce svázaná, technika mi nedovoluje tolik experimentování, jako například koláž nebo švihová kresba. Malba může lehce sklouznout k mechanickému kopírování a obsahovat naturalistické prvky, přestože se tomu snažím vyvarovat.

(obr. 18)

3. 6 Zážitky z agility ve formě deníku

Neděle 18. října 2009

Lucky byl ve výborné formě. Baví mě pozorovat jeho radost z pohybu, myslím, že ho agility hodně baví. Každým tréninkem se lepší a taky mám pocit, že lépe reaguje na povely a chápe je. Dneska nosil balonek, kterého si předtím moc nevěšmal. Jako úplatu nosím na cvičák anglickou slaninu – výběrovou to lahůdku. Tu dostává jedině za správně provedený cvik. Opět jsme trénovali „skočky“, tunel, slalom a dnes poprvé zvládl tři skočky za sebou, což mu minule dělalo problémy. Ještě stále moc neumí náběh do tunelu, sem tam se mu nechce nebo mi vyběhne nazpět, když já už ho čekám

na druhém konci – no jo, začátky. Ale nehažme flintu do žita, protože jak říká naše trenérka: „Máš ho moc chytrého, asi se v začátečnicích moc dlouho neohřejete.“ Souhlasím, chytrý je, někdy až příliš, na druhou stranu musím prozradit i záporné stránky jeho povahy, je totiž typickou ukázkou svého plemene a biglí tvrdohlavosti. Několikrát za sebou provede cvik, já s Katkou ho chválíme do nebes a pak najednou frrrr, hurá za psy. Pak mám trochu problémy s přivoláním, protože psi jsou mu přednější a v té chvíli pochopitelně mnohem zajímavější než já. Ale řídím se radou: „Počkej, ať se vyblbne, dej mu chvílku a pak volej.“ Většinou přijde, až sám uzná za vhodné.

Sobota 7. listopadu 2009

Toto byly doposud nejlepší agility, jaké jsme s Luckym zažili. Vytrvalost začíná v našem případě přinášet ovoce. Během práce se psem a vůbec s jakýmkoli živým tvorem musí člověk být vytrvalý a trpělivý především. Jedno vím určitě, Lucky se na cvičáku cítí moc dobře. Už si našel plno kamarádů, má i jednoho nepřítele, který mu v létě ukázal, že ne všichni psi jsou hodní a sdílejí jeho nadšení pro hru. Od té doby je trochu opatrnější, bezhlavě se nehrne za cizím psem. Jeho největší kamarádkou je drobná biglí fenečka Jessie, která se svou majitelkou cvičí agility spolu s námi. Na uvítanou si oba psi vždycky zaskotačí, přivítají se, jak se patří, a jde se na cvičení. Jessie dochází poctivě, a proto stejně jako Lucky zaznamenává úspěchy. V tomto sychravém počasí moc lidí na tréninky nechodí, a tak cvičíme jen ve dvou - Lucky a Jessie. Má to své výhody, je nám dopřáno více prostoru na překážkách a individuálního vedení.

3. 7 Pravidla psího sportu agility

Historie

Agility je kynologická disciplína, která vznikla v Anglii v roce 1978, v ČR se první soutěž agility konala v roce 1991, o rok později byl založen Klub agility ČR. Agility u nás spadají pod mezinárodní kynologickou organizaci FCI, pod jejíž záštitou jsou konány všechny vrcholové soutěže. Klub agility pořádá každý rok Mistrovství České republiky v agility, kterého se mohou účastnit psi všech ras, s průkazem původu i bez něj. Jako zpravodaj o závodech a dění okolo agility nám slouží časopis *Psí sporty*.

Pravidla agility

Základním cílem agility je překonat trať parkuru bezchybně a v co nejlepším čase. Parkur je ohraničený prostor o rozměrech 20 x 40 m. Postavení a pořadí překážek vymýšlí rozhodčí. Jednotlivé překážky jsou očíslované a musí být překonány správným způsobem, ve správném směru a pořadí. Počet překážek na parkuru se pohybuje v rozmezí 12 až 20. Za chybu nebo odmítnutí přeskoku se připočítává 5 trestných bodů. Rozhodčí může soutěžícího diskvalifikovat, a to z důvodu přílišného chybování anebo nekorektního chování vůči psovi. Další zásadou v agility je, že psi běhají na volno, tj. bez obojku nebo podobného ustrojení, kvůli bezpečnosti na překážkách. Stejně tak ani psovod nesmí mít nic v ruce, nepřípustná je i kapsička kolem pasu.

Překážky v agility

JEDNODUCHÁ SKOKOVÁ PŘEKÁŽKA: skokové překážky tvoří většinu každého parkuru. Povel pro tuto překážku zní „hop“, „vpřed“, „jump“.

TUNETY (pevný, látkový): patří mezi překážky tzv. probíhající. Pevný tunel lze na parkuru tvarovat například do písmene „L“, „U“ nebo také „S“, bývá dlouhý 3 až 6 m. Na tunel se nejčastěji používá povelu „tunel“. S nácvikem tunelu se začíná tak, že pes vidí na druhý konec, kde se obvykle vábí hračkou nebo pamlskem. Po zvládnutí pak můžeme trénovat tunel tvaru „U“, kdy pes nevidí na druhý konec a může nastat strach z tmavého nebo úzkého prostoru. Látkový tunel nelze tvarovat, pes nevidí na druhý konec, hlavou si proráží cestu.

KRUH: patří mezi překážky tzv. skokové. Povelem bývá slovo „kruh“, „skrz“, „kolo“. Častou chybou bývá, že pes proskakuje prostorem mezi kruhem a rámem.

SLALOM: se považuje za nejobtížnější překážku vůbec. Jedná se o 8 až 12 tyček řazených za sebou, které pes musí „prokličkovat“. Nácvik se provádí buď s vodítkem, nebo pamlskem v obou rukách.

ŠIKMÁ STĚNA tzv. **ÁČKO:** můžeme zvolit povel „áčko“ nebo „nahoru“. Áčko je tzv. zónová překážka. Psa – začátečníka učíme tuto překážku rozloženou s vyšším úhlem sklonu. Zóny jsou místa (většinou barevně vyznačena) nástupu a sestupu z překážky. Zóna sestupu má přimět psa seběhnout po překážce bezpečně až dolů. I zde se často chybuje - psi odskakují od překážky příliš brzy a cvik tak vlastně nedodělají do konce.

HOUPAČKA: další typ zónové překážky, povel „houpy“ nebo „boom“. Správně provedený cvik vypadá tak, že pes naběhne na překážku, počká, až se s ním houpačka překlopí, a potom seběhne po druhé polovině dolů. U zónových překážek platí základní pravidlo: *„Pes se musí vždy dotknout alespoň jednou tlapkou každé zóny na překážce, kterou právě překonává, jinak je penalizován (...) - jedná se o chybu.“*⁵

KLADINA: poslední z výčtu zónových překážek. Princip překonávání jako u Áčka.

Strategie výcviku

*„Jsou tři nejdůležitější vlastnosti dobrého psovoda: **„Trpělivost. Důslednost. Sebeovládání.** Nedostatek jedné, druhé i třetí vede k neúspěchu. (...) Nedovolte svým negativním emocím, aby vás ovládly a vybily se na psovi. (...) Agility (a práce se zvířaty obecně) je oproti jiným sportům v jistém ohledu specifická. Vyžaduje na člověku, aby se víc než v jiných odvětvích řídil citem.“*⁶

Dále je třeba si uvědomit, že pes není člověk. Tedy především neumí uvažovat jako člověk, proto bychom se měli zkusit dívat na věci z psiho pohledu. Jeho vidění světa a myšlenkové pochody jsou jiné než u lidí.

Hra je v agility klíčovou strategií. Prostřednictvím hry se vytváří mezi psem a psovodem velmi úzký kontakt vycházející z jejich vzájemného přátelství a důvěry. Hra vyvolává radost z pohybu a prohlubuje lásku k

5/ Karina Divišová, Martina Podešťová, Jaroslav Benda. *Agility: první krůčky*, Praha, Plot, 2003 s. 21

6/ *op. cit.*, s. 26

pánovi. Samotný trénink začíná i končí hrou. Ruce a gesta hrají rovněž významnou roli, například rukou ukazujeme na střed překážky, kterou chceme, aby pes překonal, současně pohybem naznačíme, že má skákat. U překážek je stejně jako pohyb rukou podstatné nasměrování našeho těla – k překážce stojíme natočení ramenem nikoli čelem a hračku držíme v té ruce, která je blíže psovi. Na překážky psa navádíme střídavě zleva i zprava. Pes musí z našich gest pochopit, zda cvik provedl správně, nebo ne, nebojíme se přehnaně vyjádřit radost, nadšeně chválíme. Pokud pes nezvládne cvik správně, pokáráme jasným „NE“ a cvik cvičíme znovu, za správné provedení chválíme. (srov. Divišová; Podešťová, 2003, s. 17- 70)

3. 8 O dílech inspirovaných trénováním agility

Poslední ze série maleb jsou olejomalby malované právě na téma agility. Tomuto sportu jsem se začala věnovat nedlouho po zapsání do členství v místním kynologickém klubu. Olejomalby *Agility* (obr. 6) a *Agility II* (obr. 7) jsou nejmenší plátna, která jsem k projektu diplomové práce namalovala. Jejich rozměry jsou 55 x 50 cm. Jak jsem uvedla již u předchozích maleb, i tyto dvě mají zachycovat pohyb.

Na plátna jsem opět navázala v kolážích, které mají lehce ironický podtón, kdy celý sestavený parkur agility přesouvám vysoko do hor – díla s názvem *Agility na horách* (obr. 23) a *Agility na horách II* (obr. 24). Obě koláže jsou vytvořeny do zvětšené kopie fotografie, do níž temperovými barvami maluji scénu z agility.

Mezi své výtvarné práce nesmím zapomenout řadit ani záznamy sestav

agility parkuru, neboli jednoduchá schémata kreslená tenkým fixem (obr. 19 – 22). Plánky jsem nevyhotovovala přímo na cvičišti, ale bezprostředně po příchodu domů, dokud jsem měla sestavu přímo v paměti. Plánky jsou dokladem toho, co jsme se během půl roku cvičení naučili. Od trénování jednotlivých překážek jsme mohli přejít na složitější, ba dokonce k sestavám. Důvod, proč graficky zaznamenávat sestavy parkuru z jednotlivých hodin, je prostý. Především plánky poslouží pro zpětný náhled a umožní nám zpětně si překážky sestavit. Dále si zaznamenáváme povely, které u jednotlivých překážek musí přesně zaznít, protože jednoznačnost v povelích je pro psa v agility nesmírně důležitá.

Podobně jako plánky parkuru vznikaly i kresby. Jedná se o jednoduché „švihovky“ tuší (obr. 14 – 17).

3. 9 Účast na výstavě psů - *fiasko**

Přijeli jsme pozdě! Jen tak tak jsme stihli přejímku psů. Pak rychle najít svůj kruh – tedy biglí obsazení. Nikdy se nemůže stát, že by se místo určení, kam máte dorazit v danou chvíli, nacházelo blízko vás. Pochopitelně podle zákona schválnosti místo určení bude na opačném konci budovy a jak jinak, v poschodí. Takže nás čekalo nepříjemné proplétání se davem lidí a psů se vším tím „harampádím“, bez kterého se náš pes na výstavě zaručeně neobejde. Jen pro pořádek vyjmenuji jeho tzv. „povinnou výbavu“. Zaprvé je to stan nebo přepravní klec - místo pro odpočinek. Nesmí chybět ani výstavní vodítko, jedná se o tenkou stahovací šňůrku neboli obojek a vodítko

*/ Moravskoslezská národní výstava psů všech plemen Brno, 17. října 2009

v jednom. Další výbavu už jen vyjmenuji: skládací židličky, sáček s pamlsky, voda, hadřík na případné vysušení srsti a pochopitelně nezbytné doklady. Ale zpět k průběhu dne. Jakmile jsme zdárně našli ring, rozhlédli jsme se a zjistili, že okolo kruhu není žádné volné místo, kde bychom mohli rozložit stan. Nakonec jsme skončili pod výsledkovou tabulí, zde nás rozhodčí musela neustále obcházet. Byla to naše úplně první výstava, tudíž jsme neměli žádné potuchy o tom, jak to na psí výstavě chodí. Všechno bylo pro nás absolutně nové. Vzpomínala jsem na rady, které jsem slýchávala, ať už u chovatele nebo na „cvičáku“. Jedna z rad byla: „Ve chvílce čekání si běžte vyzkoušet běh v kruhu a výstavní postoj přímo na zelený koberec.“ Radami jsme se řídili, a vše tudíž učinili. Jakmile přišla rozhodčí, nastoupila první třída a to třída štěňat, pak dorost a po ní třída mladých. Pak jsme přišli na řadu my – mezitřída – psi, jejichž stáří se pohybuje v rozpětí od 12 do 24 měsíců a nastoupili jsme do kruhu. V naší třídě bylo sedm přihlášených, já s Luckym podle katalogového čísla poslední. Díky tomu jsme měli dostatek času vytušit, co nás zanedlouho čeká a na co se připravit. Posouzení probíhá tak, že si rozhodčí zkontroluje mordu psa (zda jsou zuby kompletní a zda má pes správný zkus), dále správnou kohoutkovou výšku, celkový pohyb předních a zadních končetin, u psů varlata, to vše ve výstavním postoji. Každý vystavovatel se svým psem přistupuje k porotě jednotlivě, je označen pořadovým číslem, naše číslo bylo 780.

Co se odehrávalo potom, co jsem s Luckym přistoupila k porotě, bych označila jako totální chaos. Jednak si přesně nepamatuji detaily, ale co si pamatuji přesně je, že se Lucky před porotou zmítal, pak utekl, a jakmile jsem ho odchytila a dovedla zpět, zkusili jsme ukázat zuby znovu (část se

povedla), ale ani tak to nestačilo a nakonec nás paní porotkyně neposoudily. Ač jsem se snažila zabojovat, Luckyho uklidnit a navrhnout porotě, že zkus Luckyho zubů ukáži sama, nepomohlo nic. Naše první účast na výstavě skončila fiaskem. Bohužel přes tento dílčí úkol jsme se nedostali k dalšímu, například posouzení v kruhu apod. Ke zklamání všech pro nás účast na výstavě tímto skončila. Se sklopenou hlavou jsme opouštěli ring. Lucky měl velké šance, ale bohužel kvůli jeho bázlivosti, se nám to nepovedlo. Zklamaná jsem byla, to připouštím, ale na druhou stranu jsem nezoufala, přece jen to byla naše první výstava, a jak se říká: „Žádný učený z nebe nespádl.“ Přicházeli k nám „obdivovatelé“ z obecnstva a utěšovali nás, že nemáme ztrácet hlavu a jistě to zkusit znova na další výstavě. Jediné pozitivum, které jsme na celé akci mohli spatřovat, bylo, že jsme se konečně odhodlali k aktivní účasti na výstavě, posbírali nové a nesmírně cenné zážitky a zkušenosti. Ale co je nejdůležitější, hlavně jsme zjistili, kde máme nedostatky a co pilovat do příště. Nemůžu říct, že by mě Lucky nějak zklamal, to ne. Naopak velmi příjemně mě překvapilo, že na výstavě vnímal mé povely a přesně na ně reagoval.

3. 9. 1 Účast na výstavě psů – úspěch**

Po fiasku v Brně jsme se rozhodli pro účast na národní výstavě psů v Olomouci. Poučení z minula jsme se snažili na místo určení dorazit včas. I přesto, že se cesta komplikovala sněhovou kalamitou, se naštěstí nic nepříhodilo. Výhodou bylo, že výstavní areál Flora Olomouc není tak velký

**/ Hanácká národní výstava psů Olomouc, 8. ledna 2010

jako brněnské výstaviště, a proto pohyb a orientace v něm byla snazší. Propriety, já to nazývám tzv. „povinnou výbavou psa,“ jsme měli stejné jako do Brna, jen jsme zapomněli na skládací židličky. Tak jsme seděli na zemi. Hlavní bylo, že Lucky měl svůj stan, ve kterém ani chvíli nepobyl.

Další průběh výstavy byl de facto stejný jako v Brně. Po příchodu rozhodčích začínaly první třídy ve stejném pořadí, a to třída dorostu, mladých a pak naše rozhraní, opět mezitřída. Tentokrát jsme v mezitřídě byli pouze čtyři, já s Luckym druhá s pořadovým číslem 601. Porotcem byl podsaditý muž, a jak je známo, někteří psi se mohou bát více mužů než žen. Myslím, že i Lucky byl mužem porotcem zaskočen více, než když byl v Brně posuzován ženami.

Jakmile na nás došla řada a Lucky zjistil, že je na něj soustředěna pozornost a velký muž se k němu sklání, následovalo něco podobného jako v Brně: nejistota, štěkot, touha uprchnout do bezpečí. Avšak porotce byl shovívavý a dal nám šanci. Nechal nás proběhnout v kruhu (tedy část posouzení, ke které jsme se v Brně nedostali). Když jsme dvakrát oběhli kruh, pozval si nás rozhodčí ještě jednou k sobě a vyzval mě, ať ukáži Luckyho zuby. Nejprve jednu stranu, pak druhou, to stačilo, tudíž přes zuby jsme prošli. Následovala kontrola varlat. Luckymu se to opět příliš nelíbilo, ale šikovně jsem ho chňapla a i tato část vyšla. Dostali jsme pokyn k zařazení se zpět do řady k ostatním. Po nás šli další dva biglíci se svými majitelkami. Potom už jsme jen čekali na výsledek. Porota rozestavěla číslice pořadí vítězů od jedné do čtyř. Lucky se nečekaně umístil druhý. Na závěr jsme ještě jednou ukázali postoj a převzali si obálku s hodnocením. Lucky získal ocenění „velmi dobrý“. Znamku jsme si nechali zapsat do

průkazu původu.

Mé celkové dojmy z výstavy byly velmi pozitivní, dlouho jsem tomu nemohla uvěřit. Naše druhá výstava a hned umístění. Byla to nádhera, obrovské nadšení. Lucky dostal odměnu v podobě pamlsků a v našich očích se stal rázem velkým vítězem. Následně se mu neřeklo jinak než „Lucky šampion“.

4. Projekt *Koho jsem potkala, toho jsem fotila*

Podle knihy Antonína Malého *Fotografujeme psy a jiná zvířata* (Brno, 2008) je zcela jedno, zda psa fotíme na louce, v lese nebo ve městě. Nezáleží ani na tom, zda se jedná o fotografie pořízené v panoramatické krajině, ateliéru nebo o momentky psů focené na cestách – každý typ fotografie má své osobité kouzlo. Někoho více zaujmou aranžované situace s dokonalým nasvětlením, jiní upřednostňují momentky, kdy zajímavá situace trvá jen několik málo vteřin. Pro tyto případy je nezbytné mít fotoaparát stále při ruce. Portréty lidí spolu se zvířaty jsou známy z celé historie. Vděčným motivem jsou portrétní fotografie dětí se psy. Zajímavé bývají aranžované fotografie, kdy se hledají podobnosti pána a jeho psa. Za neméně zajímavé lze považovat také fotografie psů při odpočinku, námět velmi oblíbený pro fotografa Antonína Malého. Podobné momentky Luckyho při odpočinku jsem se rovněž pokusila vyfotografovat. Následně jsem fotografii převedla do malby (obr. 13).

A co teprve námět *pes na ulici*. Pes ve městě veden svým pánem je stejnou samozřejmostí jako strom v přírodě, řada lidí už tuto skutečnost nevnímá. Proto platí pravidlo, že pokud chceme fotografovat psy na ulici nebo kdekoliv jinde, musíme si jich umět všimnout.

Zcela specifickým odvětvím je *pes v reklamě*. Pes propagující nejrůznější automobilové značky nebo pes jako součást módní fotografie je dnes běžnou záležitostí.

V rámci projektu *Dva roky společně* jsem realizovala dílčí projekt s názvem *Koho jsem potkala, toho jsem fotila*. Tento jednodenní projekt

jsem realizovala v olomouckém parku nedaleko centra města. Námětem všech fotografií jsou, jak jinak, samozřejmě „pejskaři“. Lidé, které jsem během tohoto jednoho dopoledne potkala v parku, mi ochotně pózovali, stejně tak i jejich psi. Rasy psů byly opravdu rozmanité, seznámila jsem se s basetem *Arturem*, voříškem *Ferdou*, který na nás celou dobu štěkal, s kokršpanělem oblečeným do slušivého zeleného oblečku nebo se starší, ale stále hravou fenou labradorského retrívra s nádorem na bříšku (obr. 31 – 35).

Smyslem celého projektu bylo zkusit si pracovat v terénu, dokázat překonat zábrany a oslovit neznámé kolemjdoucí. Jak se později ukázalo, velmi vstřícné kolemjdoucí.

Celkové dojmy z této akce jsou velmi pozitivní, protože lidé vlastníci psa jsou, podle mého názoru, tolerantnější k druhým lidem rovněž chovajícím psa. Pejskaři se snáze dají do řeči a rázem mají společné téma – *své psíky*.

5. Pes jako námět v umění

*„PES, pravděpodobně nejstarší domácí zvíře, již od nejstarších dob se s ním tedy pojila komplexní, často protikladná symbolika. V mnoha kulturách souvisí se smrtí – střeží říši mrtvých (...), je průvodcem duší do zásvětí (...). Bílý p. znamená často dobrotu a zbožnost osoby, u jejichž nohou je zobrazen. Může být také symbolem dobrého manželství.“*⁷ [typickou ukázkou psa jako symbolu v umění můžeme najít v obraze *Podobizna manželů Arnolfiniových* z roku 1434 od holandského malíře Jana van Eycka. Pes u nohou nevěsty je symbolem vzájemné věrnosti manželů a věrnosti k Bohu.]

Není pochyb o tom, že psi zaujímají významné místo v lidské společnosti. Podle S. Corena⁸ jsou znalosti o psech poměrně omezené. *„Většina současných škol učí na základním stupni psaní, čtení, počty, zeměpis a dějepis; žáci jsou vzděláváni i v občanské nauce, zásadách (...) společenského chování a tak podobně. Avšak z přírodních věd se děti většinou naučí více o velrybách, sovách a žábách nežli o psech, přestože průměrné dítě vyrůstající ve městě za celý život nejspíš nespatří živou velrybu (...). Všeobecně se tedy předpokládá, že o psech už všichni vědí všechno, a to z každodenního styku s domácími mazlíčky (...), takže v tomto ohledu není zapotřebí žádného formálního vzdělání.“*⁹

7/ Udo Becker. *Slovník symbolů*. Praha, Portál, 2002. s. 215 - 216

8/ Stanley Coren, Ph.D.; člen Královské vědecké společnosti v Kanadě, působí jako profesor psychologie na univerzitě v Britské Kolumbii a je uznávaným odborníkem na vzájemné vztahy mezi lidmi a psy.

9/ Stanley Coren, *Psychologie psů: průvodce myšlením, emocemi a vnitřním životem našich psích společníků*, Praha, Práh, 2007, s. 17

Naše i světová literatura je dokladem toho, že psi hrdinové se často stávají náměty knih. Knihy s psími hrdiny byly velmi populární a někteří z nás prostřednictvím knih Jacka Londona, Marka Twaina nebo Josefa Váchala získali pozitivní vztah ke knihám.

Stejně tak jako knihy, tak i filmy se psy v hlavní roli byly působivé. Vše začalo Rin Tin Tinem.¹⁰ Tyto filmy dokázaly přesvědčit, že psi umí být stejně inteligentní jako lidé. Pomáhali hladovějícím dětem, přelstili nebezpečné bandity a sami byli vždy neohrožení. Skutečnost, že za hrdinstvím psa stojí trenéři, kteří za kamerou k psovi vysílají přesné povely, anebo že scény jsou víceméně dokonalou prací střihače, nás nikdy nenapadla.

A což teprve Lassie!¹¹ Lassie předčila slavné hollywoodské hvězdy. Zajímavostí je, že po devět generací hráli roli feny Lassie samci – potomci první Lassie. Diváci si nikdy nevšimli hlavních, evidentních anatomických rozdílů. Stejně jako u Rin Tin Tina i u Lassie jsme věřili, že psi umějí přemýšlet, prožívat bolest, radost anebo plánovat pomstu.

10/ Rin Tin Tin; pes, německý ovčák, který se narodil v Německu 1916. Jeho majitel Lee Duncan se s Rintym po válce přestěhovali do Los Angeles. Tam začal výcvik pro filmovou kariéru. Ve dvacátých letech 20. století se Rin Tin Tin stal oblíbenou filmovou hvězdou. Po Rintyho smrti v roce 1932 nastupuje na scénu Rin Tin Tin Jr.

11/ Lassie; pes, kolie, literární postava povídky Erica Knighta z roku 1938. Z povídky se stal román a podle této předlohy byl v roce 1943 natočen film *Lassie se vrací*.

„Pes, který soucítí s pánem a dokonce rozumí tomu, co říká, byl odjakživa ideálním společníkem lidí osamělých a nešťastných, tuto skutečnost známe nejen z literatury, ale také z historie umění výtvarného. (...) V dějinách umění existují spíše anekdotické případy, kdy malíři dali na radu psa a ihned po použití některé barvy sledovali reakce svého čtvernohého miláčka – pak bylo rozhodující, zda radostně vrtěl ocáskem, anebo žalostně vyl. Tedy pes jako první výtvarný kritik!“¹²

Pes je nesporně od pradávna nosným motivem všech odvětví výtvarného umění, například ve výše zmiňovaném malířství, objevuje se v grafice, sochařství, později ve fotografii, a jak už bylo řečeno, pes se stal také námětem řady knih a filmů. Známe desítku umělců, kteří se na psa jako výtvarný objekt přímo zaměřili. V žádné světové galerii nechybí výtvarné dílo, kde by pes nebyl zobrazen se svým pánem nebo v situaci, ve které hraje svou úlohu. Nechybí ani v obrazárnách a expozicích hradů.¹³

Na závěr této kapitoly bych citovala slova Antonína Malého,¹⁴ který řekl: *„Psí tvorba ve výtvarném umění, tak jako i mnoho jiných témat, vzbuzuje často rozporuplné reakce – někdo je jí neskonale nadšen a až nekriticky ji obdivuje, protože má psy rád a líbí se mu jejich vyobrazení, jiný může být až znechucen a něco tak hrozného jako psa na obraze, grafice nebo fotografii vůbec nemůže vydýchat.“¹⁵*

12/ Jiří Olič. Jak psi rozumějí umění; Josef Váchal a jeho pes Tarzan. *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*. 2005, č.2, s. 41

13/ ex. největší sbírka vycpaných psů na světě od barona Jiřího Hasse z Hasenfelsu přístupná na hradě Bítov. Haas jako milovník zvířat nechal na Bítově založit i soukromou zoologickou zahradu.

14/ Antonín Malý, narozen 5. 4. 1950 v Praze, vystudoval obor fotografie na pražské FAMU, dnes samostatný fotograf – výtvarník. Věnoval se také reklamnímu designu a krajinářské fotografii.

15/ http://www.okfoto.sk/rubriky/zaujímavosti/czech_pes_photo/index.html

5. 1 Původ psa

„Jsme sami, absolutně sami na této nahodile vzniklé planetě; a z mnoha forem života, které nás obklopují, žádná kromě psa s námi nevytvořila spojení.“

- Maurice Maeterlinck¹⁶

Existuje mnoho lidových vyprávění o prvním psu. Podle indiánů z kmene Kato stvořil svět bůh Nagaicho. Stvořil všechna zvířata, s výjimkou psa. Psa sice nestvořil, ale když poprvé vyšel do světa, vzal si s sebou psa – bůh už psa měl. Kouzlo tohoto mýtu spočívá v tom, že soužití člověka se psem předchází i těm nejstarším stopám civilizace. Důkazy o raném soužití lidí a psů pocházejí z mnoha různých míst naší planety. Psi sdíleli obydlí s lidmi už před jedenácti tisíci lety. Údajně se vyvinuli přímo z vlků. Severští vlci mohou být předky německých ovčáků, a to především nepopiratelnou podobou. Vlk byl vnímán jako nebezpečný a strach z něj vyústil až v kampaně pro jejich hubení, které způsobily lokální vyhubení vlků. Postupem času se však názor na vlka dramaticky měnil. Jack London ve svých knihách *Volání divočiny* (1903) nebo *Bílý tesák* (1907) představil vlka jako zvíře podobné psovi, a tak došlo k navázání přátelství mezi vlkem a člověkem.

Existují i názory, že psi jsou spíše potomci šakalů a lišek nežli vlků. Tato myšlenka se však příliš neujala. Posledním druhem psovitých šelem, které by se daly považovat za předky dnešních psů, jsou takzvaní divocí psi

^{16/} citát z knihy Stanley Coren, *Psychologie psů: průvodce myšlením, emocemi a vnitřním životem našich psích společníků*, Praha, Práh, 2007, s. 13

a psi dingové. Největší výskyt těchto zvířat je zaznamenán v Africe, Austrálii a v jižní Asii. Dingové se sdružují do smeček podobně jako vlci. Dalším typickým znakem je vysoce vyvinutý teritoriální smysl, kdy pes ostře brání své území.

5.2 Pes v křesťanství a jiných náboženstvích

Křesťané vnímají psa jako věrného společníka. I pastevci spěchající k narozenému Ježíši jsou zobrazováni s třemi psy. Psi nechybí ani v legendách svatých. Svatému Rochovi pes dokonce zachránil život tak, že mu nosil bochníky chleba a pečoval o něj během morové nákazy. Muslimové považovali psa za nečistě zvíře a označení „pes“ bývalo urážkou a cejchem pro nevěřící. V mnoha kulturách byli psi tesáni do náhrobků spolu s výjevem mrtvého. Byli bráni za věrné hlídače jak v životě, tak i po smrti.

5.3 Pes na pohlednicích

Téma pes se objevuje také na pohlednicích a má velice zajímavý vývoj. Pohlednice se psy patří do kategorie žánrových pohlednic. Lidé si vytvářeli sbírky podle ras psů, doby vydání, ilustrátora nebo podle vydavatele. Nejzajímavější období, ve kterém můžeme pozorovat vývoj tématu na pohlednicích, je právě období od vzniku pohlednice po roce 1870 zhruba do 30. let 20. století. Po tomto období se začaly pohlednice tisknout ofsetem a tudíž klesla i jejich umělecká hodnota. Psi se s oblibou zobrazovali jako

společníci dětí, slečen a dam nebo jako polidštění vystupovali v reklamě. Psi však nebyli pouze společníky, známy jsou pohlednice, které je vyobrazující jako záchranáře, například během první světové války vyhledávali raněné vojáky nebo tahali vozíky s nákladem. Sanitární psi uměli svým štěkotem přivolat pomoc k raněnému.

Ilustrátoři barevných pohlednic neusilovali o věrné podání konkrétní čistokrevné rasy psa, ale spíše o zachycení humorné scény. Rovněž se začala rozmáhat kynologie, zakládaly se první kynologické kluby a pořádaly se výstavy psů. Podoba tehdejších pohlednic byla jiná než dnes. Část pro text a část pro adresu nebyl přesně vymezen, jak to známe z dnešních pohlednic, ale text se vpišoval okolo obrázku. Tyto pohlednice měly neopakovatelný půvab. Tisk se prováděl litografií z litografického kamene, typ tisku z plochy. Některé pohlednice byly reliéfní, motiv psa vystupoval nad povrch nebo se obrázek přizdoboval zlatou kresbou. Největší centra vydávání pohlednic byla v Německu.

Z pohlednic dětí a jejich psích kamarádů vyzařuje harmonie, klid a oddanost. Většinou jsou děti a psi zobrazení při hraní, cvičení nebo krmení a jejich posláním bylo děti chránit. Podobnými společníky a ochránci se stali psi i pro ženy. Ženy jsou vyobrazeny na pohlednicích v doprovodu svých psů nejčastěji na procházce (obr. 41). Autoři pohlednic z přelomu 19. a 20. století jsou neznámí. Před první světovou válkou vznikaly romanticky laděné vídeňské pohlednice. Pes byl vlastně jakýmsi módním doplňkem těchto dam (obr. 42). Ženy, nastrojeny v nejlepších šatech s velkými klobouky a paraplíčky, jsou zachyceny při venčení. Oblíbené byly velké rasy psů – chrti, novofundláci, leonbergerové, bernardýni apod. Velice

úsměvné byly pohlednice, kde psi vykonávají nějakou lidskou činnost, například si čtou noviny v pohodlí pohovky nebo řídí auto. Existují i série scén ze školního prostředí, kdy učitelé jsou psi větších ras a žáci většinou pudlové nebo jezevčáci (obr. 43).

V Belgii a Holandsku pomáhali tažní psi farmářům rozvážet mléko, přestože od poloviny 19.století byl vydáván zákaz používat je k těmto účelům. Před první světovou válkou však nebyl pes táhnoucí vozík s nákladem ve městech ničím neobvyklým. U nás pohlednice s tažnými psy v podstatě neexistují.

5. 4 Pes v tvorbě Antonína Malého, Josefa Váchala a jiných umělců

„Až do okamžiku, kdy se na scéně objevil Antonín Malý, bylo u nás psí téma ve fotografii nerozlučně spjata se jménem českého spisovatele, dramatika a novináře Karla Čapka a ve světě nejpravděpodobněji se jménem amerického fotografa Williama Wegmana.“¹⁷

„Z Antonína Malého – (...) – se stal, možná i k jeho vlastnímu překvapení, „psí fotograf“ a podmanivé obrázky jeho Emany, Edy, Růženy, Cecilky, Miši a všech dalších psích bytostí spolehlivě válcují všechno, co kdy bylo na toto téma vytvořeno. A nejen to. Jeho „psí výstavy“ návštěvností daleko převyšují většinu expozic (...) a jeho Czech Pes Photo, lehkovážná alternativa k prestižní novinářské soutěži Czech Press Photo, (...), vyvolává nelíčené nadšení, ba přímo zanícené okouzlení domácích i zahraničních diváků.“¹⁸

17/ Daniela Mrázková z knihy Antonín Malý, *Fotografujeme psy a jiná zvířata*, Brno, Computer Press a.s., 2008, s. 7

18/ Mrázková, *ibidem*

Tvorbě fotografa Antonína Malého a malíři a spisovateli Josefu Váchalovi jsem se rozhodla věnovat samostatnou kapitolu. Antonín Malý je fenoménem současné fotografie. Po absolvování oboru fotografie na FAMU v roce 1973 se věnuje jak propagační, volné, tak i krajinářské fotografii. Černobílou fotografií často ručně koloruje, později pracuje s americkou retuší – pro tuto tvorbu vzniká název „maláž“. Asi nejznámější černobílá fotografie Antonína Malého nazvaná *Eda v knihovně* (obr. 36) koluje po celém světě a byla vydána jako plakát nebo pohlednice. V roce 2005 obdržel Malý prestižní evropský certifikát QEP (Qualified European Photographer).¹⁹

Již zmíněný *Czech Pes Photo* je výstavní projekt Antonína Malého. Vznikl v roce 2005 jako samostatná výstava fotografií s jediným výtvarným tématem – psem. První *Czech Pes Photo* byla autorova samostatná výstava, na další již pozval jiné fotografy, kteří se o fotografování psů také zajímají, například Jindřich Štreit, Jan Saudek, Jaroslav Kučera a jiní.

Czech Pes Photo 2009 byl již pátým ročníkem této výstavy a konal se v pražské galerii Portheimka. Na výstavě bylo možno zakoupit kalendář s fotografiemi Antonína Malého a peníze z jeho prodeje byly použity na výcvik vodících psů. Fotografie s vodícími psy byly na výstavě rovněž zastoupeny. Navíc spolu se psy pózovaly známé osobnosti, například Mathilda Nostitzová, Marta Kubišová, Karel Schwarzenberg, Eva Holubová, Jiří Bartoška nebo Zdeněk Svěrák.

19/ QEP (Qualified European Photographer) je neuniverzitní titul pro profesionální evropské fotografy. Vydává ho Federace profesionálních evropských fotografů (FEP) se sídlem v Bruselu.

Antonín Malý mimo jiné napsal knihu *Fotografujeme psy a jiná zvířata* (Brno, 2008). Kniha by se dala přirovnat k podrobnému manuálu, jak pomocí fotografie zachytit a uchovat neopakovatelné zážitky s našimi čtyřnohými kamarády.

Josef Váchal a jeho pes Tarzan jsou legendou české literatury v pravém slova smyslu. Josef Váchal byl velmi přísně vychováván, výjimkou nebyly ani tělesné tresty a domácí vězení. Důvodem striktní výchovy byla dědečkova vojenská minulost. Josef Váchal vyrůstal v pěstounské rodině a v domě, ve kterém bydlel, se mu jedinými společníky stávali psi. Majitelé domu vedli panský způsob života, k němuž patřily hony s početnou smečkou psů. Váchalovi zcela chyběla rodičovská láska, projevy oddanosti znal pouze u psů. Láskyplné a vřelé projevy od jiných lidí si vykládal jako pouhou přetvářku k dosažení jejich cílů. Váchal tedy miloval psy již od dětství a i v pozdějším životě a díle umělce měli psi privilegované postavení. Pes se stal zárukou pohody, štěstí a strážným duchem umělcova ateliéru. Váchal smrt každého svého psa těžce oplakal. Historie nejoblíbenějšího Váchalova psa Tarzana začíná v dubnu 1924. Váchal Tarzana kreslí, maluje, fotografuje a také zachycuje jeho podobu literárně. Příběhy ze života Tarzana jsou začleněny do slavného díla *Krvavý román* (1924, zfilmováno 1993).

U nás se v posledních letech stal zřejmě nejpublikovanějším psem voříšek na záběru ze záplav v roce 1997 od Petra Joska (obr. 38), který za něj obdržel hlavní cenu Czech Press Photo 1997. Jedná se o reportážní fotografii. Současná reportážní a dokumentární fotografie se může směle považovat za umění. Samostatný fotografický žánr – fotografická reportáž,

vznikla za účelem pouhého zdokumentování společenských a kulturních událostí.

Ze zahraničních umělců vyniká ve fotografii například William Wegman nebo Elliot Erwitt. Elliot Erwitt, který se narodil v roce 1928 v Paříži, portrétuje psy i kočky v městských ulicích. Psy miloval natolik, že jim věnoval několik knih, ve kterých se zaměřil na vizuální podobnosti pána a jeho psa. William Wegman tvoří videa se svým psem, výmarským ohařem Man Rayem.

6. Integrace projektu do výuky

Ústřední námět diplomové práce se dá velmi vhodně zapojit do výuky na základní nebo střední škole. Již v cílech vyznačuji za prvořadé právě uplatnění v praxi. Projekt se drží rámce vzdělávací oblasti Umění a kultura vymezené v RVP ZV a RVP GV. Všechny obory vzdělávacích oblastí mají v RVP vymezenou jednak svou charakteristiku, učivo, cíle a také klíčové kompetence. Navržené aktivity mají odpovídat novodobým stylům výuky výtvarné výchovy tj. vedení žáka k tvořivé činnosti a zapojování smyslů s důrazem na prožitek. Tato koncepce se staví proti tradičnímu a zažitému stylu výuky, který pouze předával hotové poznatky.

6.1 Projekt *Psí kusy* a navržené výtvarné aktivity pro půlroční časovou dotaci na základní škole

Během povinné školní docházky se žáci prostřednictvím tvůrčích činností seznamují s jazykem výtvarného umění, hudby, umění dramatického a literárního. Pozornost se soustředí také na multimediální tvorbu, která překračuje rámec jednotlivých oborů.

Projekt diplomové práce bych modifikovala do menšího projektu nazvaného *Psí kusy*. Téma je možno rozvinout na celý půlrok, kdy se počítá, že výtvarné výchově je věnována časová dotace dvou hodin týdně. Na projektu by pracovala každá třída samostatně a plnily by se jednotlivé výtvarné úkoly. Vyvrcholením celého projektu by byla společná výstava. Se žáky základních škol bych volila spíše jednodušší výtvarné aktivity s důrazem na techniku.

Navržené aktivity:

1. tzv. „ZAHŘÍVACÍ aktivita“: studenti si posedají do kruhu a na kousek papíru sepíší pouze jména zvířat, která mají doma. Každý by losoval a vždy nahlas přečetl jedno jméno a ostatní studenti by hádali, o jakém zvířeti a majiteli je řeč. Pak by student přiblížil, o jaké zvíře se jedná a uvede pár základních informací, jako například:

„Ťapka“ – černý krátkosrstý jezevčík, Ťapka má osm let, starám se o ni spolu se svou sestrou, Ťapka má boudu a velký výběh na zahradě...

„Kamarád“ – raněný kůň, o kterého se starám necelé dva měsíce...docházím za ním do stájí, starám se o něj jako by byl můj vlastní, velice se o koně zajímám a ráda bych jednou měla svou stáj.

„Cilka“ – suchozemská želva, kterou jsem našla u cesty, zřejmě někomu utekla... Pořádila jsem si nějakou literaturu a vše potřebné k chovu želv. Dneska mám už celkem tři. Cilku jsem si vybrala proto, že mě vlastně přivedla k zájmu chovat tyto krásné tvory.

2. aktivita SOUPIS VLASTNOSTÍ ZVÍŘAT: studenti by ke svému zvířeti přiřadili pět charakterových vlastností, metafor i polidštěných vlastností, například:

Pes Ťapka: - věrná
- hravá
- oddaná majiteli
- ostrá k jiným psům

Kůň Kamarád: - rozumný
- známý
- velký
- šikovný
- má spoustu nápadů
- odvážný

Želva Cilka: - lakomá
- plachá
- netykavka
- pomalá
- nevrhá

3. aktivita SCÉNÁŘ: studenti společnými silami sestaví scénář pro divadlo (může se jednat o kreslený nebo psaný scénář)

4. aktivita VÝROBA KULISY: každý žák vyrobí nadživotní kulisu vybraného zvířete

Proč právě hrané divadlo?

Důvodů, proč s dětmi na základní škole hrát divadlo, je hned několik. Většině typů škol chybí dramatické kroužky. Studenti neumí vystupovat před třídou, stydí se před kolektivem. Jedině výtvarná výchova nabízí propojení dramatické a výtvarné výchovy. Měla jsem možnost zkusit si na základní škole zahrát divadlo s žáky šesté třídy. Výhodou je, že takto staré děti si hrají samy od sebe, nepocitují stud, těší se. Na gymnáziu se staršími studenty většinou nastává problém – jen stěží přemáhají stud. Do své role se neumějí vžít. V hodinách výtvarné výchovy se většinou pracuje na krátkodobých úkolech, nikoli na půlročním tématu. Hraní divadla nabízí žákům jak práci samostatnou (tvorba vlastní kulisy), tak skupinovou (sepisování scénáře a hraní před tabulí).

6. 2 Projekt *Psí kusy* a navržené výtvarné aktivity pro půlroční časovou dotaci na střední škole

Výtvarný obor na gymnáziu rozvíjí smyslovou citlivost, umožňuje žákovi uplatňovat subjektivitu. Výtvarný obor pracuje s *vizuálně obrazovými znakovými systémy* (s obrazem, sochou, architekturou, designem, filmem, novými médii apod.). Vzdělávací obsah výtvarného oboru je vnitřně členěn do dvou základních okruhů pojímaných v kontextech historických a sociokulturních. První okruh představují *Obrazové znakové systémy* (fotografie, video, film). Druhý okruh tvoří *Znakové systémy výtvarného umění* – umožňující žákovi osobní účast a aktivní vstupování do výtvarného uměleckého procesu. Očekává se vytvoření vlastních prožitků a postojů k umění.

Vzdělávací obsah je realizován prostřednictvím tvůrčích činností a dochází k propojování oborů, které rozvíjejí obraznost dalšími specifickými prostředky (hudba, literatura, dramatické obory apod.)

Takto pojímané vzdělání je rozvíjeno tématem *Umělecká tvorba a komunikace*, je povinným vzdělávacím obsahem a musí být do ŠVP zařazeno tak, aby každý žák dostal možnost se s ním seznámit. Jedno z průřezových témat RVP GV je *Mediální výchova*. Zařazení Mediální výchovy do výuky na gymnáziích vyplývá z potřeb dnešní společnosti. Drtivá většina informací je zpracovávána v digitální podobě a zprostředkovávána masovými médii. Je tedy třeba dosáhnout „*mediální gramotnosti*“. Proto se soustavná příprava pro „život s médii“ stává běžnou součástí vzdělání. (srov. na http://vyuka.jazyku.cz/i/File/RVP_G.pdf, s. 50 – 51; 77)

Pro studenty na střední škole je možno zařadit tytéž aktivity jako pro žáky na základní škole. Tyto jednoduché aktivity by posloužily jako tzv. „rozehřívací aktivity“, díky nimž by opadl stud a uvolnila by se napjatá atmosféra.

Navržené aktivity:

1. aktivita „V ÚTULKU“ /dlouhodobý úkol, vykonávaný mimo školu/: studenti budou docházet po menších skupinkách do místního psiho útulku po dobu čtvrt roku. Jedná se o výpomoc městu a samotnému útulku. Studenti budou moci psy venčit, hrát si s nimi nebo je cvičit. Výstupem z těchto návštěv bude deník se zápisky, který si povede každý student. Ze zápisků, fotek, kreseb a jiných materiálů potom v hodinách výtvarné výchovy sestaví autorské knihy. Autorské knihy však budou vyrábět společně, například ve stejných skupinách v jakých docházeli do útulku. Bude zajímavé sledovat konfrontaci postřehů, dojmů, které se nemusí shodovat...

Projekt by vyžadoval práci nad rámec běžné výuky ve škole. Kromě docházení do útulku by studenti získávali potřebné informace k tématu v odborné literatuře nebo časopisech. Také by pořizovali vlastní kresby nebo dokumentační fotografie přímo z útulku. Vše by řadili do autorské knihy.

Projekt by byl jedinečný v tom, že by umožňoval práci s živými zvířaty, podporoval by smysl pro odpovědnost a největším úspěchem by bylo vybudování vztahu ke konkrétnímu zvířeti. Studenti by mohli porovnávat úroveň života psa v útulku a svého, vlastního psa chovaného doma. Projekt umožňuje propojování klasických médií s novými, tedy malbu, kresbu, keramiku, koláž až po práci s fotkou nebo krátkým filmem.

Projekt by mohl obsahovat různé akce v ulicích, kdy by studenti přímo ve veřejném prostoru nabízeli opuštěného psa lidem, vše nenásilnou a vtipnou formou. Mladší žáci by mohli vyrobit pouze plakáty, ty lepit přímo na informační tabule a tímto způsobem nabízet opuštěné zvíře (obr. 47).

Důležitým a cenným výstupem by byl deník (obr. 48), který by si vedl každý student po celou dobu docházení do útulku. Později by se tyto zápisky daly dohromady a studenti by zhotovili jednu autorskou knihu ve skupině, která by dokumentovala celou událost. Kniha by byla opatřena originálním přebalem zhotoveným rukodělně nebo navrženým v grafických programech. U mladších žáků by se kladl důraz na rozvíjení výtvarných technik a práce s materiálem, kdežto u starších na práci s počítačem.

ZÁVĚR

Se svým psem jsem během dvou let prožila a výtvarně ztvárnila mnohé, s tím bude jistě souhlasit nejméně jeden čtenář tohoto textu. Jsem ráda, že mohu cíleně propojovat kynologii s výtvarnou činností, obory, které mne velmi baví. Malování a pes jsou pro mne prostředky úniku od reality, stresu a světa, ve kterém vládne samá nesolidnost, „*kdy hlavní slovo a neměnnou pravdu má jakýkoliv úředník na jakémkoliv postu, kdy jsem stále nucen platit za něco, co jsem si neobjednal (...), kdy jsem neustále někým oblbován a obelháván naší neustále se měnící a pod sebe hrabající politickou garniturou i médií, kdy jsem v obci neustále předjížděn na plné čáře a kdy mi málokdo na hlavní dává přednost (...)* byl Gerry mým pevným bodem a katalyzátorem dobré nálady.“²⁰

Zde chci také poukázat na to, že navržené aktivity pro výuku jsou pouhým nástinem a v praxi je potřeba umět improvizovat a techniky volit podle možností a šikovnosti žáků. Navržené dílčí úkoly je tedy možno rozšířit a jinak upravovat. Varianty ztvárnění *tématu pes* také nejsou dosud vyčerpány. Na projekt se dá navázat realizací výcviku vodících psů pro nevidomé. Velkou výzvou je pro mne obor canisterapie. Stát se se svým psem členem canisterapeutického týmu by bylo rovněž další možností, jak na téma navázat a rozšířit jej o nové poznatky.

20/ Jan Hromek, *Chytněte si toho psa!*, Praha, Dokořán 2005, s. 205

RESUMÉ

Diplomová práce nazvaná *Dva roky společně se zabývá tématem pes*. Téma je pojato jak ze subjektivního pohledu autorky, tak v širším významu. Například skrze umění výtvarné, film, zobrazování tématu na pohlednicích nebo ve fotografické tvorbě českých a zahraničních umělců. Autorka představuje události a aktivity prožité se svým psem a řadí je chronologicky v čase. Z těchto zážitků vznikaly nejprve záznamy v podobě fotografií. Fotografie jsou přemalovávány v tvůrčí olejomalby, kresby, koláže nebo jiné práce provedené v různých technikách a na rozmanitých podkladech. Teoretická část práce je navíc obohacena o povídku, která barvitě líčí pocity z momentální ztráty milovaného zvířete. Práce obsahuje kromě povídky i báseň a četné citace. Celá práce je rozdělena do šesti kapitol. V úvodu je představen vývoj tématu a nápady, které celé práci předcházely. Původní myšlenkou bylo navázat spolupráci s canisterapeutickým týmem nebo provádět výcvik vodících psů. V poslední kapitole je věnována pozornost integraci projektu do škol. Právě uplatnitelnost projektu ve výuce je jedním z hlavních cílů této práce. V krásách soužití a vytvoření si velmi blízkého vztahu člověka se psem je možno vidět smysl a další cíl této práce.

ABSTRACT

The thesis *Two Years Together* deals with a relationship between a man and dog. The topic is conceived from both, the subjective point of view of the author and broader meaning. Dogs are displayed in fine art, movies, postcards or in photographic works by Czech and foreign artists. The author presents events and activities spent together with her dog in a chronological line. First of all these amazing experiences were captured in photos. Then these photos were transformed into oil paintings, drawings, many collages or other works in different techniques and on different coats. The theoretical part of the thesis is enriched by a short story vividly describing feelings about the temporary loss of her “darling”. The thesis includes besides this short story, poem and numerous quotes. The thesis is divided into six chapters. In its introduction, it presents the topic progress and ideas that inspired it. For example the author wanted to cooperate with canistherapy team or to train guide dogs for blind people. The last chapter focuses on integration of this project to schools. The main aim of the thesis is to apply this project in art lessons. Another important aim is to present a reader with a portrait of a beautiful co-existence and a close relationship between a man and a dog.

POZNÁMKOVÝ APARÁT

3/ „Autorem termínu canisterapie se v roce 1993 stala Jiřina Lacinová,(...). Termín canisterapie se skládá ze dvou slov: canis (latinsky pes) a terapie (léčba, řeckého původu). (...) Galajdová (1999) definuje canisterapii jako označený způsob terapie, který využívá pozitivního působení psa na zdraví člověka, přičemž pojem zdraví je zde myšlen podle definice WHO (Světové zdravotnické organizace) jako stav psychické, fyzické a sociální pohody. Galajdová dále uvádí, že canisterapie je součástí zooterapie. (...) Canisterapie se dá také definovat jako léčebný kontakt psa a člověka. Je prováděná formou skupinovou nebo individuální. Pes je výborným společníkem, ale také výchovným prostředkem pro klienta. Canisterapie dále přispívá k rozvoji jemné a hrubé motoriky, podněcuje verbální a neverbální komunikaci, orientaci v prostoru (...).“ Miloš Velemínský. et.al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. (České Budějovice: Dona, 2007) s. 60

7/ doslovný výklad pojmu: „PES, pravděpodobně nejstarší domácí zvíře, již od nejstarších dob se s ním tedy pojila komplexní, často protikladná symbolika. V mnoha kulturách souvisí se smrtí – střeží říši mrtvých (↗Kerberos), je průvodcem duší do zászvetí (eskymáci a některé paleosibiřské a tunguzské skupiny psy užívaly jako obětní zvířata, právě když bylo třeba provázet duši člověka nebo třeba obětovaného medvěda do zászvetí) nebo prostředníkem mezi světem mrtvých a živých. V Egyptě byl posvátným zvířetem boha Anupa (řec. Anubis), který byl dříve

znázorňován jako černý pes a od Nové říše jako člověk se psí hlavou. Anup byl ochráncem pohřebišť a mrtvých. Ztotožňovali se s ním kněz, kteří prováděli balzamování, a proto někdy nosili masku s jeho podobou. Také další bohové víceznačného významu spravující noční a temné sféry se někdy objevovali ve psí podobě. P. byl např. zvířetem řec. bohyně ↗ rozcestí Hekaté, které Zeus za její pomoc v boji proti Gigantům daroval rozsáhlou moc na nebesích, na zemi v říši stínů. Určovala běh života, stanovovala osud, ochraňovala rodinu a cesty. V některých afrických oblastech byl p. považován za velmi moudré zvíře, byl předkem civilizace a přinesl lidem oheň. Na druhé straně u p. pozorovaná sexuální síla jej uvedla do souvislosti se symbolikou předků a zploditelů lidstva. Ještě dnes příslovečná věrnost z něj udělala obraz této kvality a mytického pomocníka a ochránce žen a dětí. Antické vnímání této ctnosti přibližuje pohnuté líčení setkání Odyssea s věrným psem Argem. Negativní podoby nabývá p. jako obraz nečistoty, neřesti a nízkosti (zčásti ve SZ a islámu, který mu však přiznává i dobré vlastnosti). Téměř ve všech kulturách se užívá označení za psa jako nadávky. Středověk používal jako zneucňujícího trestu odsouzení k nošení psů; poprava mohla nabýt ještě ponuřejší povahy tím, že byl s odsouzeným pověšen p. Ve středověkém umění se p. objevuje ambivalentně. Může být symbolem závidi, hněvu, napadení zlem. Ale může též symbolizovat věrnost a víru. Bílý p. znamená často dobrotu a zbožnost osoby, u jejichž nohou je zobrazen. Může být také symbolem dobrého manželství. Strašlivý, většinou tmavě zbarvený p. bývá naproti tomu někdy obrazem nedostatku víry a pohanství. P. je II. znamením čínského ↗ zvěrokruhu, odpovídá ↗ Vodnáři.“

Udo Becker, *Slovník symbolů* (Praha: Portál, 2002), s. 215 – 216

POUŽITÁ LITERATURA

BABYRÁDOVÁ, Hana. Výtvarná dílna. Vyd.1. Praha: Triton v koedici s Masarykovou univerzitou v Brně, 2005. 289 s. ISBN 80-210-3879-9

BECKER, Udo. *Slovník symbolů* [Lexikon der Symbole]. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. 360 s. ISBN 80-7178-612-8

COREN, Stanley. *Intelligence psů: průvodce myšlením, emocemi a vnitřním životem našich psích společníků*. Vyd. 2. Praha: Práh, 2007. 319 s. ISBN 978-80-7252-186-9

CUVELIER, Jean. *Kapesní slovník česko-psí, pso-český* [Mini Dictionnaire Bilingue Français/Chin – Chin/Français]. Vyd.1. Brno: Computer Press, 2009. 255s. ISBN 978-80-251-2417-8

ČERNOCHOVÁ, Renata; ČERNOCH, Jan. *Pes, přítel a pomocník: album starých pohlednic* [Dog, Friend and Helper: Antique Postcards Album]. Vyd.1. Liberec: KNIHY 555, 2003. 155s. ISBN 80-86660-04-4

DIVIŠOVÁ, Karina; PODEŠŤOVÁ, Martina; BENDA, Jaroslav. *Agility: první krůčky*. Vyd. 1. Praha: Plot, 2003. 153 s. ISBN 80-86523-26-8

EBR, Vratislav; SUCHÁNEK, Jaroslav. *Nejen bonmoty a citáty o psech, páníčkách a paničkách*. Vyd.1. Praha: Knižní klub, 2007. 143 s. ISBN 978-80-242-2011-6

FREEMAN, Michaela. Canisterapie není jen polohování. *Pes přítel člověka: časopis pro chov a výcvik psů všech plemen*. 2008, roč. 53, č. 7. s. 26
ISSN 0231-5424

FREEMAN, Michaela. Psi místo polštářů. *Pes přítel člověka: časopis pro chov a výcvik psů všech plemen*. 2008, roč. 53, č. 7. s. 27

FRNČOVÁ, Lenka. *Bigl*. České Budějovice: Dona, 2000. 91.s. ISBN 80-86136-78-7

HROMEK, Jan. *Chytněte si toho psa!* Vyd. 1. Praha: Dokořán, 2005. 205 s. ISBN 80-7363-037-0

HROMEK, Jan. *To je váš pes?* Vyd.2. Praha: Dokořán, 2007. 158 s. ISBN 978-80-7363-170-3

KOCHOVÁ, Irena. První seznamování s agility. *Pes přítel člověka: časopis pro chov a výcvik psů všech plemen.* 2008, roč. 53, č. 3. s. 36-37. ISSN 0231-5424

LANYOVÁ, Elizabeth. *Bígl.* Vyd. 1. Praha: Fortuna Print, 2001. 157 s. ISBN 80-86144-68-2

LERHEIM, Karen E. *Munch&Maning: mellom klokken og veggen.* Oslo: Labyrinth Press, 2006. 119 s. ISBN 82-90128-52-5

LOUČKA, Radko. *Agility pro každého psa.* Praha: DANEVA, 1994. 75s.

MALÝ, Antonín. *Fotografujeme psy a jiná zvířata.* Vyd.1. Brno: Computer Press, 2008. 174 s. ISBN 978-80-251-2308-9

MAYLE, Peter; KOREN, Edward. *Psí život [A dog's life].* Vyd. 1. Praha: Olympia, 2000. 139 s. ISBN 80-7033-689-7

NERADŽIČ, Zoran. *Animoterapie, aneb, Jak nás zvířata léčí: Praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů.* Vyd. 1. Praha: Albatros, 2006. 155 s. ISBN 80-00-01809-8

OLIČ, Jiří. *Jak psi rozumějí umění: Josef Váchal a jeho pes Tarzan. Dějiny a současnost: kulturně historická revue.* 2005, č.2. ISSN 0418-5129

OLIČ, Jiří. *Neznámý Váchal: život umělce.* Vyd.1. Praha: Paseka, 2000. 254 s. ISBN 80-7185-283-X

PEPEROVÁ, Elke. *Vychováváme šampiona [Gutes Handling].* Vyd. 1. Praha: Ottovo nakladatelství, 1998. 88 s. ISBN 80-7181-174-2

PETEROVÁ, Zuzana. *Můj psí deník, aneb, Jak přežít v rodině*. Vyd. 1. Praha: MarieTum, 2007. 204 s. ISBN 978-80-903774-2-4

ŠTEIGLOVÁ, Taťána. *Výtvarná výchova a mody její komunikace: symposium České sekce INSEA, Olomouc listopad 2002*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. 179 s. ISBN 80-244-0779-5

TOMEK, Lubomír. *Psí knížka*. Vyd. 1. Praha: Československý spisovatel, 1979. 239 s.

VELEMÍMSKÝ, Miloš. et. al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6

VERSCHURE, Janine. *Bígl* [De Beagle]. Vyd. 1. Čestlice: Rebo Productions, 2004. 61 s. ISBN 80-7234-348-3

Znaky a symboly [Signs and symbols]. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2009. 352 s. ISBN 978-80-242-2492-3

Internetové zdroje:

<http://www.idif.cz/cs/reportaz.php>

<http://www.pbs.org/art21/artists/wegman/index.html#>

<http://www.antoninmaly.cz/Czech-Pes-Photo.html>

<http://www.okfoto.sk/rubriky/zaujímavosti/czech-pes-photo/index.html>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/QEP>

<http://www.wwg.cz/aktuality/antonin-maly-czech-pes-photo-2009-v-portheimce>

<http://skenovani.paladix.cz/clanky/10870.html>

<http://www.hradbitov.cz/prohlidkove-okruhy.php>

<http://www.canisterapie.cz/cz/>

http://vyuka.jazyku.cz/i/File/RVP_G.pdf

OBRÁZKOVÁ PŘÍLOHA – ukázky vlastní tvorby

Malby na dřevě:

Obr. 1: *Fliček*. akryl, dřevo. leden 2008, 60 x 60

Obr. 2: *Fliček II*. akryl, dřevo. leden 2008, 60 x 60

Malby na plátně:

Obr. 3: *Nedělní procházka*. olej, plátno. říjen 2008, 100 x 85

Obr. 4: *Nedělní procházka II*. akryl, plátno. říjen 2008, 105 x 79

Obr. 5: *Nedělní vycházka alias Luckyho útěk*. olej, plátno. listopad 2008,
70 x 60

Obr. 6: *Agility*. olej, plátno. září 2009, 55 x 50

Obr. 7: *Agility II*. olej, plátno. prosinec 2009, 55 x 50

Malby na lepence a papíře:

Obr. 8: *Strach z lesa I*. akryl, lepenka. srpen 2009, 42 x 30

Obr. 9: *Strach z lesa II*. akryl, lepenka. srpen 2009, 42 x 30

Obr. 10: *Strach z lesa III*. akryl, lepenka. srpen 2009, 42 x 30

Obr. 11: *Strach z lesa IV*. akryl, lepenka. srpen 2009, 42 x 30

Obr. 12: *Strach z lesa – modrý tón*. akryl, lepenka. srpen 2009, 42 x 30

Obr. 13: *Lucky spící*. tempera, papír. listopad 2009, 81 x 56

Kresby tuší:

Obr. 14: *Agility, záznam I*. tuš, papír. říjen 2009, 29,7 x 21

Obr. 15: *Agility, záznam II*. tuš, papír. říjen 2009, 29,7 x 21

Obr. 16: *Agility, záznam III*. tuš, papír. listopad 2009, 29,7 x 21

Obr. 17: *Agility, záznam IV*. tuš, papír. listopad 2009, 29,7 x 21

Kresba tužkou:

Obr. 18: *Luckyho portrét – detail*. kresba tužkou, ruční papír. srpen 2008,
42 x 29 (viz textová část)

Kresby fixem:

Obr. 19: *Agility, plánek I*. černý fix, papír. září 2009, 29,7 x 21

Obr. 20: *Agility, plánek II - detail*. černý fix, papír. září 2009, 29,7 x 21

Obr. 21: *Agility, plánek III - detail*. černý fix, papír. říjen 2009, 29,7 x 21

Obr. 22: *Agility, plánek IV*. černý fix, papír. říjen 2009, 29,7 x 21

Koláže:

Obr. 23: *Agility na horách*. černobílý tisk, tempera, koláž, papír. leden 2010,
58,5 x 41

Obr. 24: *Agility na horách II*. černobílý tisk, tempera, koláž, papír. leden
2010, 57 x 40

Obr. 25: *Rodáci*. barevný tisk, tempera, koláž, papír. leden 2010, 41 x 29

Obr. 26: *Hon honiče*. černobílý tisk, tempera, koláž, papír. leden 2010,
29 x 20

Obr. 27: *Co se stane*. barevný tisk, tempera, koláž, papír. leden 2010,
41 x 29

Obr. 28: *Co se stalo*. barevný tisk, tempera, koláž, papír. leden 2010,
41 x 29

Fotografie:

Obr. 29: Hanácká národní výstava psů Olomouc, leden 2010

Obr. 30: Agility, Kynologický klub Přerov, červenec 2009

- Obr. 31: *Koho jsem potkala, toho jsem fotila I.* Olomouc, únor 2010
Obr. 32: *Koho jsem potkala, toho jsem fotila II.* Olomouc, únor 2010
Obr. 33, 34, 35: *Koho jsem potkala, toho jsem fotila III, IV, V.* Olomouc,
únor 2010

OBRÁZKOVÁ PŘÍLOHA - ukázky tvorby jiných umělců

- Obr. 36: *Eda v knihovně.* Antonín Malý, okolo roku 1975
(Fotografujeme psy a jiná zvířata, Brno, 2008, s. 19)
Obr. 37: Fotografie Ekely s kresbou Edvarda Muncha, 1927
(Munch&Maning, Oslo, 2006, s. 90)
Obr. 38: *Pes plave v zatopené ulici Uherského Hradiště.* Petr Josek, 1997
(Fotografujeme psy a jiná zvířata, Brno, 2008, s.17)
Obr. 39: *Head of a dog with red tree trunk.* Edvard Munch, 1930
(Munch&Maning, Oslo, 2006, s. 32)
Obr. 40: *Airdale rerrier.* Edvard Munch. 1919 – 1921
(Munch&Maning, Oslo, 2006, s. 35)
Obr. 41: *Starší žena o holi se psem.* 1906 (Pes, přítel a pomocník: album starých pohlednic, Liberec, 2003, s. 80)
Obr. 42: *Ze série Ženy v růžových šatech se psy.* 1900 - 25 (1910)
(Pes, přítel a pomocník: album starých pohlednic, Liberec, 2003, s. 81)
Obr. 43: *Pohlednice s námětem polidštěných psů.* 1905 (Pes, přítel a pomocník: album starých pohlednic, Liberec, 2003, s. 99)
Obr. 44: *Psi a lidé.* Hanek Čížek. Černobílé portréty různých lidí a jejich psů v jejich domácím prostředí (Fotografujeme psy a jiná zvířata,

Brno, 2008, s. 110)

Obr. 45: Jiří Heler. Fotografie psů a jejich majitelů ve stejném prostředí
(Fotografujeme psy a jiná zvířata, Brno, 2008 s. 111)

Z projektu *Psí kusy*:

Obr. 46: Fotodokumentace ze školního divadla hraného v rámci projektu
Psí kusy žáky šesté třídy Základní školy Velká Dlážka Přerov,
květen 2009

Obr. 47: Ilustrační fotografie plakátu zhotoveného v rámci projektu
Psí kusy, se žáky druhého stupně základní školy, vyvěšeného
ve veřejném prostoru

Obr. 48: Ilustrační fotografie deníku zhotoveného v rámci projektu
Psí kusy se žáky středních škol

OBRÁZKOVÁ PŘÍLOHA – ukázky vlastní tvorby

Malby na dřevě:

Obr. 1: *Fliček*. akryl, dřevo. leden 2008, 60 x 60

Obr. 2: *Fliček II*. akryl, dřevo. leden 2008, 60 x 60

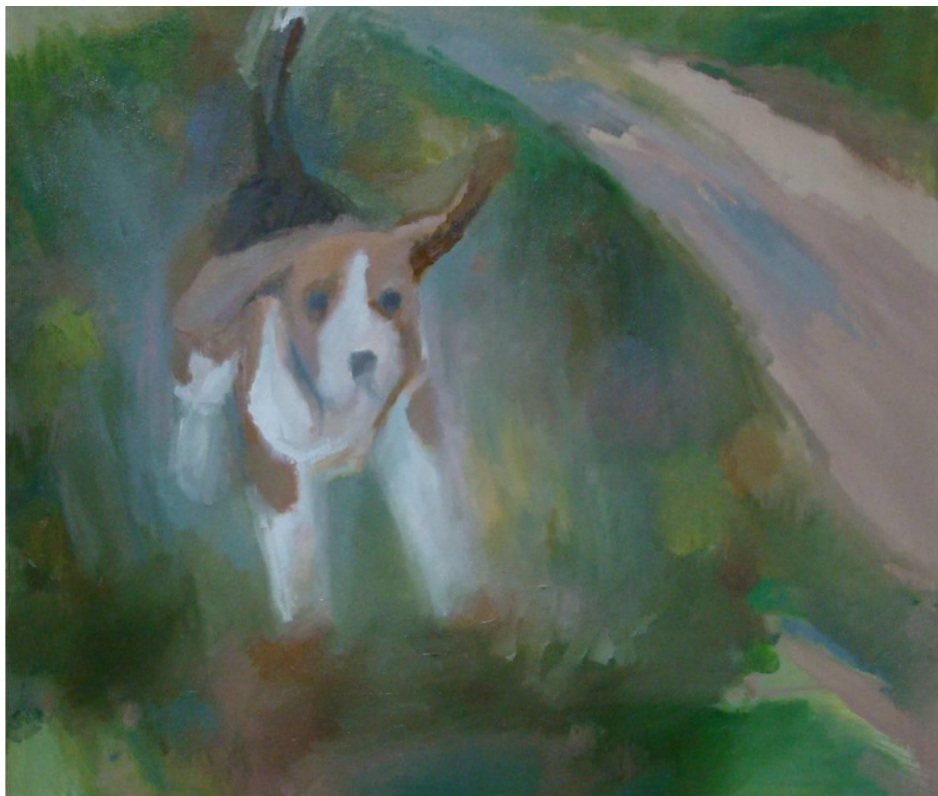
Malby na plátně:

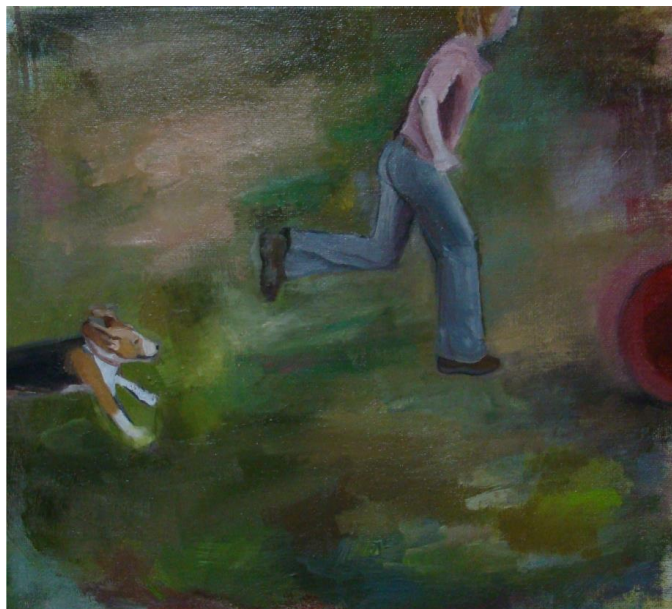
Obr. 3: *Nedělní procházka*. olej, plátno. říjen 2008, 100 x 85

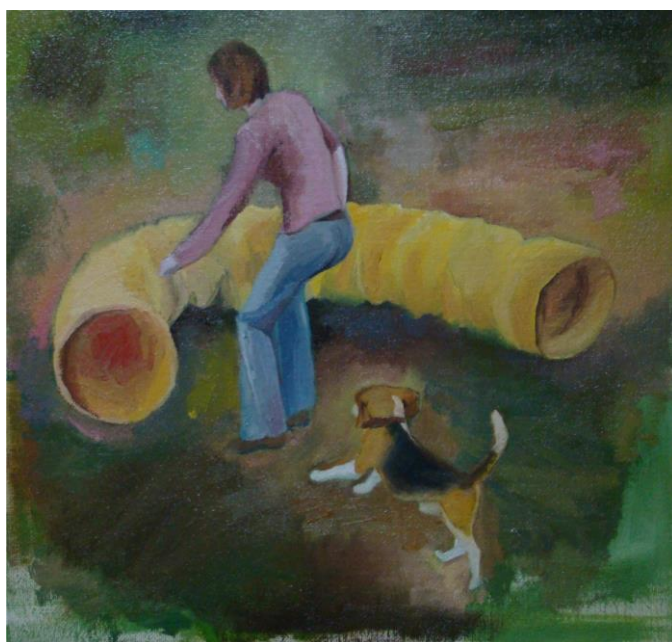
Obr. 4: *Nedělní procházka II.* akryl, plátno. říjen 2008, 105 x 79

Obr. 5: *Nedělní vycházka alias Luckyho útěk.* olej, plátno. listopad 2008,
70 x 60

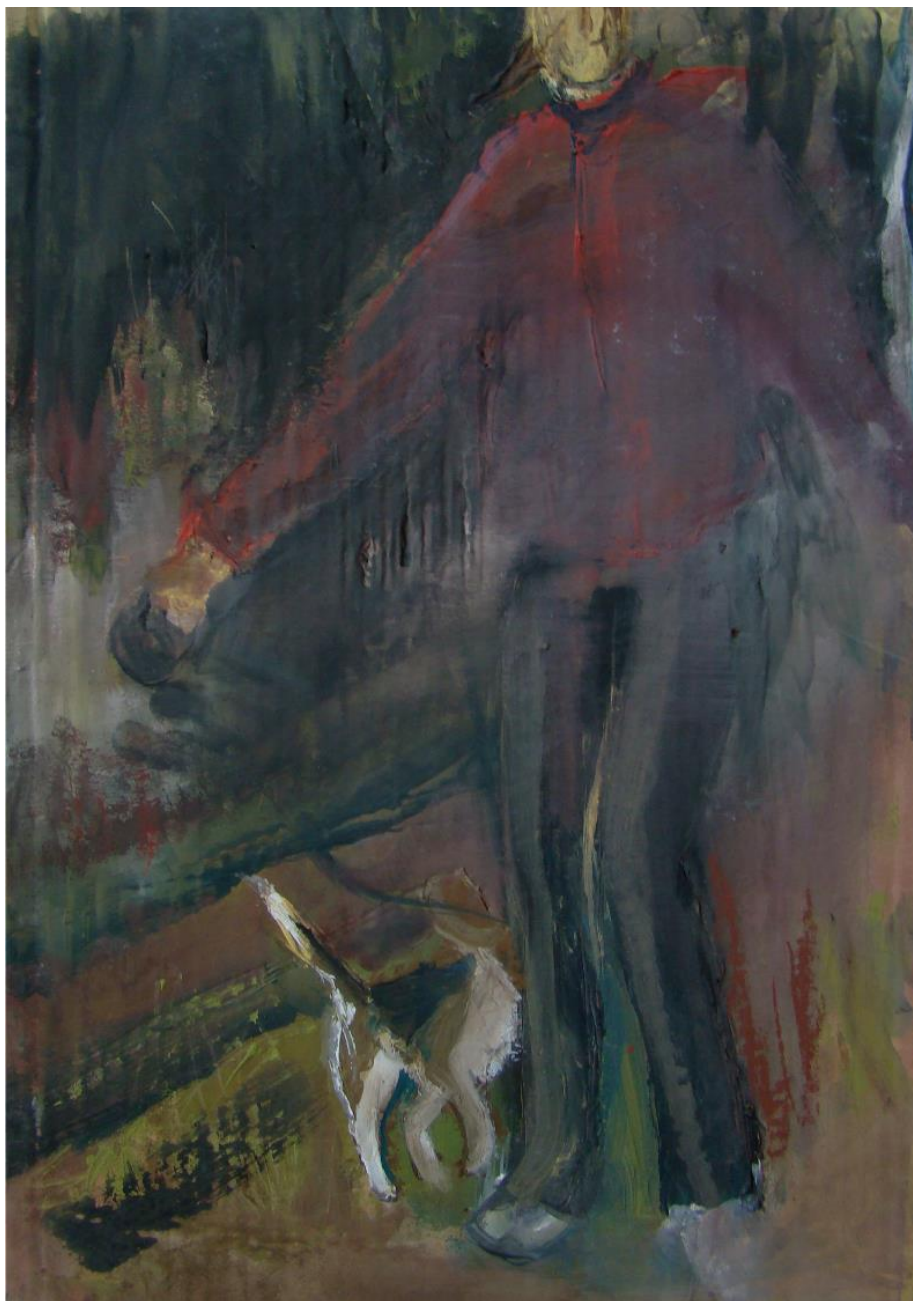

Obr. 6: *Agility*. olej, plátno. září 2009, 55 x 50

Obr. 7: *Agility II*. olej, plátno. prosinec 2009, 55 x 50

Malby na lepence a papíře:

Obr. 8: *Strach z lesa I.* akryl, lepenka. srpen 2009, 42 x 30

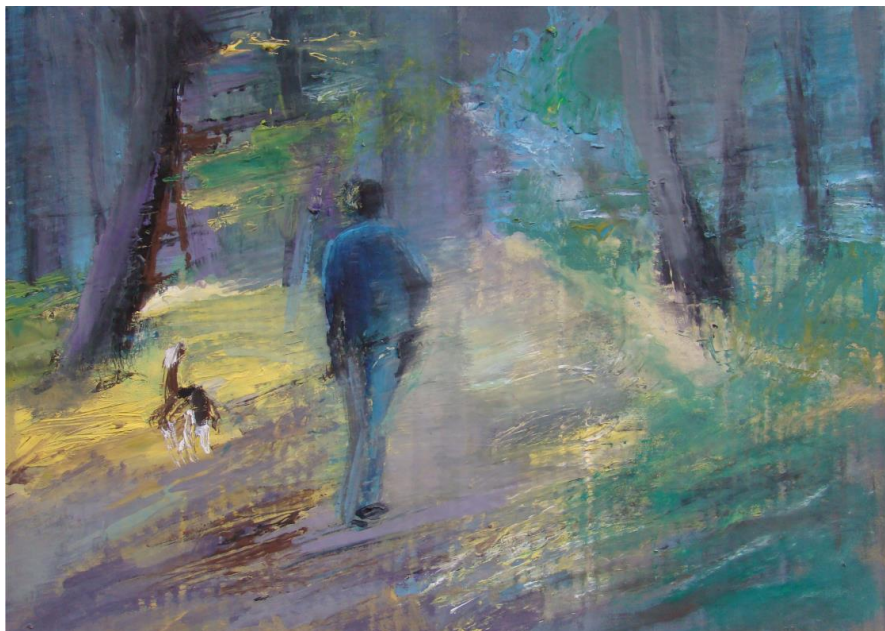
Obr. 9: *Strach z lesa II.* akryl, lepenka. srpen 2009, 42 x 30

Obr. 10: *Strach z lesa III*. akryl, lepenka. srpen 2009, 42 x 30

Obr. 11: *Strach z lesa IV*. akryl, lepenka. srpen 2009, 42 x 30

Obr. 12: *Strach z lesa – modrý tón*. akryl, lepenka. srpen 2009, 42 x 30

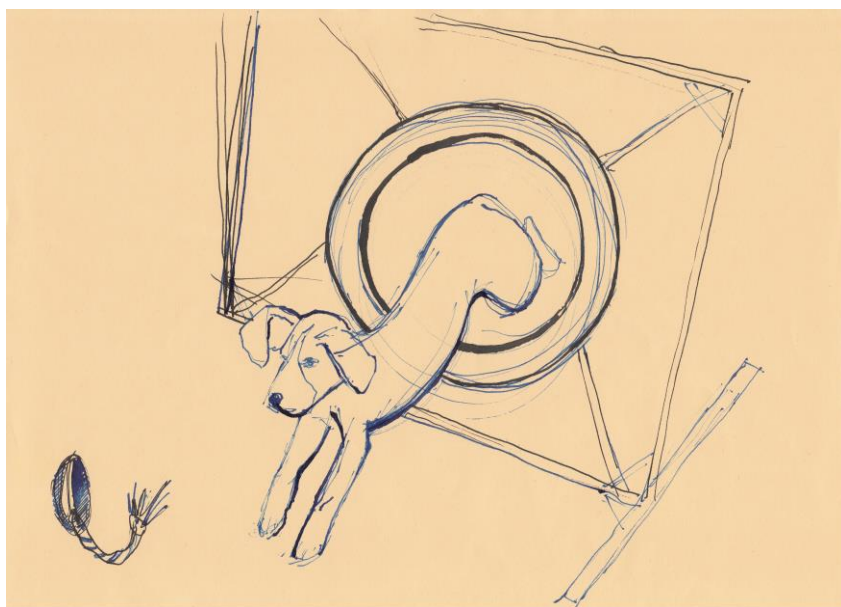

Obr. 13: *Lucky spící*. tempera, papír. listopad 2009, 81 x 56

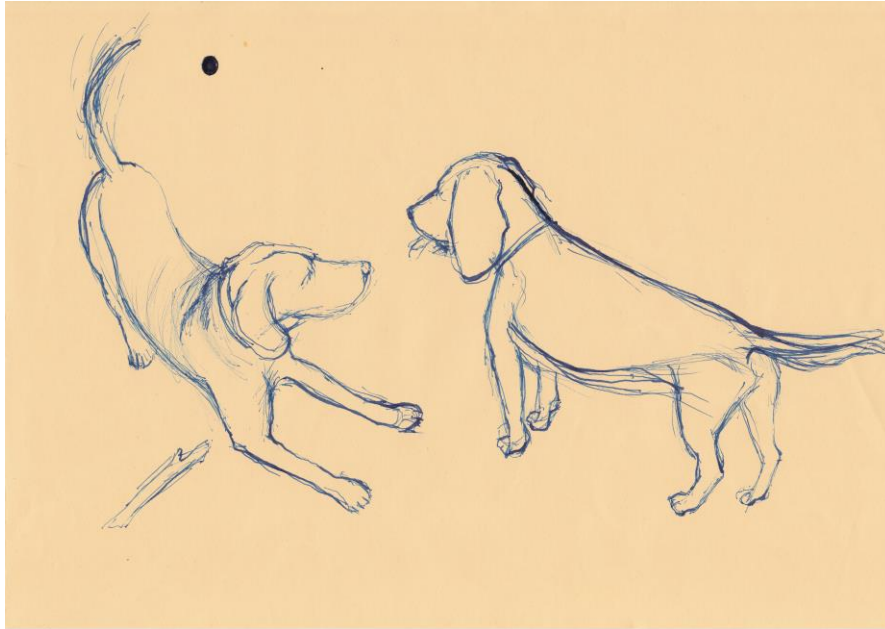
Kresby tuší:

Obr. 14: *Agility, záznam I.* tuš, papír. říjen 2009, 29,7 x 21

Obr. 15: *Agility, záznam II.* tuš, papír. říjen 2009, 29,7 x 21

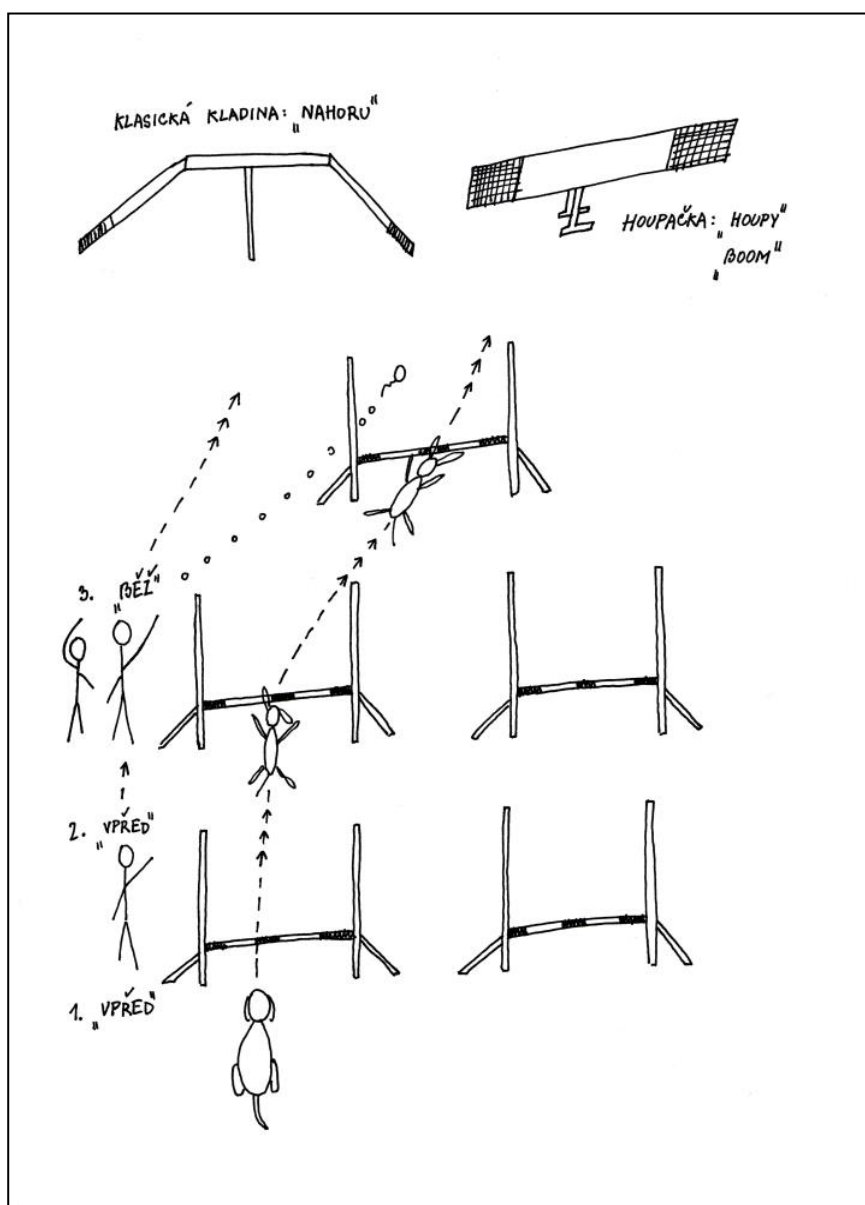
Obr. 16: Agility, *záznam III.* tuš, papír. listopad 2009, 29,7 x 21

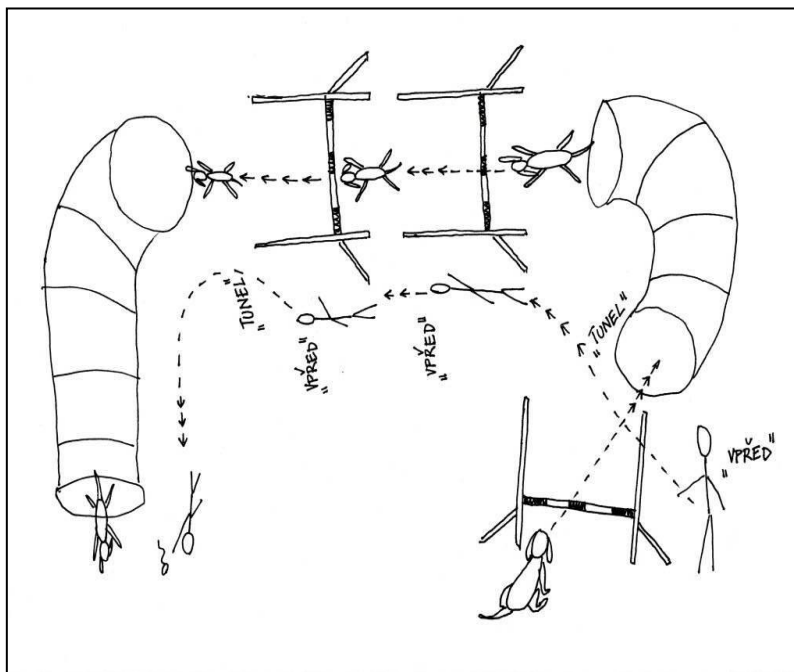
Obr. 17: Agility, *záznam IV.* tuš, papír. listopad 2009, 29,7 x 21

Kresba tužkou: **Obr. 18:** (viz textová část)

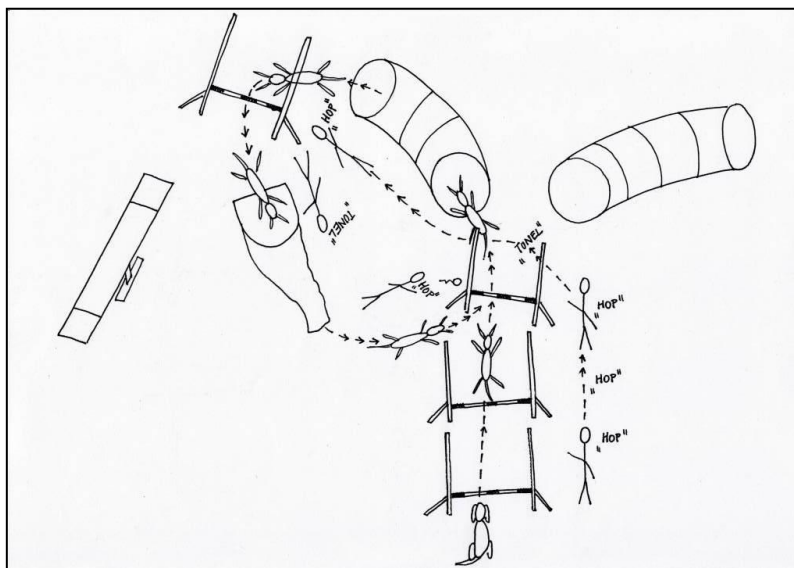
Kresby fixem:

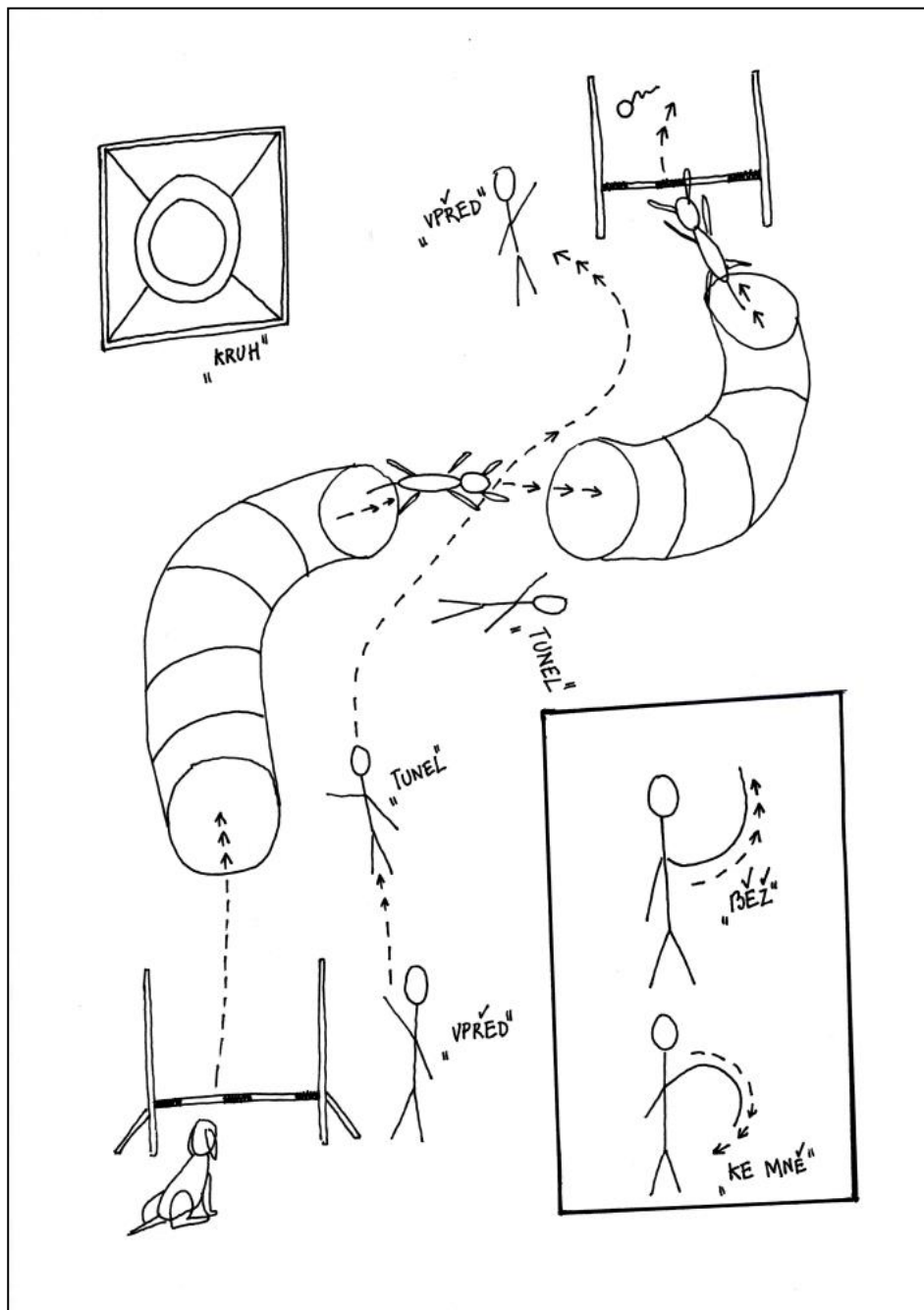
Obr. 19: Agility, plánek I. černý fix, papír. září 2009, 29,7 x 21

Obr. 20: Agility, plánek II - detail. černý fix, papír. září 2009, 29,7 x 21

Obr. 21: Agility, plánek III - detail. černý fix, papír. říjen 2009, 29,7 x 21

Obr. 22: Agility, plánek IV. černý fix, papír. říjen 2009, 29,7 x 21

Koláže:

Obr. 23: *Agility na horách*. černobílý tisk, tempera, koláž, papír. leden 2010, 58,5 x 41

Obr. 24: *Agility na horách II*. černobílý tisk, tempera, koláž, papír. leden 2010, 57 x 40

Obr. 25: *Rodáci*. barevný tisk, tempera, koláž, papír. leden 2010, 41x 29

Obr. 26: *Hon honiče*. černobílý tisk, tempera, koláž, papír. leden 2010, 29x 20

Obr. 27: *Co se stane*. barevný tisk, tempera, koláž, papír. leden 2010,
41x 29

Obr. 28: *Co se stalo*. barevný tisk, tempera, koláž, papír. leden 2010,
41x 29

Fotografie:

Obr. 29: Hanácká národní výstava psů Olomouc, leden 2010

Obr. 30: Agility, Kynologický klub Přerov, červenec 2009

Obr. 31: *Koho jsem potkala , toho jsem fotila I.* Olomouc, únor 2010

Obr. 32: *Koho jsem potkala , toho jsem fotila II.* Olomouc, únor 2010

Obr. 33, 34, 35: *Koho jsem potkala , toho jsem fotila III, IV, V. Olomouc, únor 2010*

OBRÁZKOVÁ PŘÍLOHA – ukázky tvorby jiných umělců

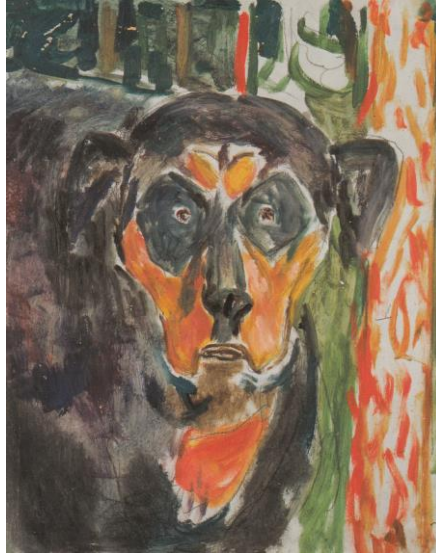
Obr. 36: *Eda v knihovně*. Antonín Malý, okolo roku 1975

Obr. 37: Fotografie Ekely s kresbou Edvarda Muncha, 1927

Obr. 38: *Pes plave v zatopené ulici Uherského Hradiště. Petr Josek, 1997*

Obr. 39: *Head of a dog with red tree trunk*. Edvard Munch. 1930

Obr. 40: *Airdale reirier*. Edvard Munch. 1919 - 1921

Obr. 41: *Starší žena o holi se psem*. 1906

Obr. 42: Ze série *Ženy v růžových šatech se psy*. 1900 - 25 (1910)

Obr. 43: *Pohlednice s námětem polidštěných psů*. 1905

Obr. 44: *Psi a lidé*. Hanek Čížek. Černobílé portréty různých lidí a jejich psů v jejich domácím prostředí

Obr. 45: Jiří Heler. Fotografie psů a jejich majitelů ve stejném prostředí

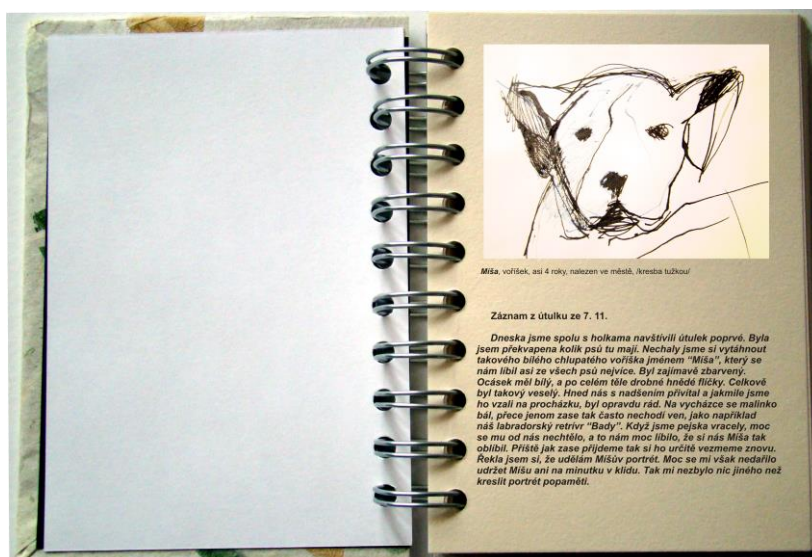
Z projektu *Psí kusy*:

Obr. 46: Fotodokumentace ze školního divadla hraného v rámci projektu *Psí kusy* žáky šesté třídy Základní školy Velká Dlážka Přerov, květen 2009

Obr. 47: Ilustrační fotografie plakátu zhotoveného v rámci projektu *Psí kusy*, se žáky druhého stupně základní školy, vyvěšeného ve veřejném prostoru

Obr. 48: Ilustrační fotografie deníku zhotoveného v rámci projektu *Psí kusy* se žáky středních škol